Dopad domácího násilí na navazování nových partnerských vztahů

Petra Prokešová

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	**Petra Prokešová**
Osobní číslo:	**H20406**
Studijní program:	**B0111A190011 Sociální pedagogika**
Forma studia:	**Prezenční**
Téma práce:	**Dopad domácího násilí na navazování nových partnerských vztahů**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti domácího násilí, partnerských vztahů a sociálních služeb.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvalitativního výzkumu formou hloubkového rozhovoru.
Zpracování a vyhodnocenní získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2000. Domácí násilí: Nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-806-8.
DALIGAND, Liliane a Véronique BEDIN, 2014. Násilí v partnerských vztazích.1. vyd. Praha: Portál. ISBN 9788026207184.
HENDL, Jan, 2005. Kvalitativní výzkum: základní metody aplikace. 1.vyd. Praha: Portál. ISBN 8073670402.
ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ, 2011. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál. ISBN 9788073676902.
VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ, 2008. Partnerské násilí. Praha: Linde. ISBN 9788086131764.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lucie Cejpek Blaštíková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **20. ledna 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

[redacted]

L.S.

[redacted]

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 20. ledna 2023

Univerzita Tomáše Bati
Fakulta humanitních studií

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby [1];
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 [2];
- podle § 60 [3] odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 [3] odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 24.4.2023 .....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá domácím násilím a jeho dopady na schopnost ohrožených osob navazovat nové partnerské vztahy. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se skládá ze tří kapitol. První kapitola se zabývá problematikou domácího násilí, druhá kapitola je zaměřena na partnerské vztahy a třetí kapitola se věnuje sociálním službám, zejména těm, které jsou určeny obětem domácího násilí. Praktická část je zaměřena na kvalitativní výzkum, jehož cílem je hlubší porozumění zkušenostem jedinců s domácím násilím, kteří si museli touto traumatizující událostí projít. Data byla získána pomocí polostrukturovaného rozhovoru se čtyřmi respondenty ženského pohlaví a jedním respondentem mužského pohlaví.

Klíčová slova: domácí násilí, partnerské vztahy, násilné chování, pomoc obětem domácího násilí

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with domestic violence and how it impacts the ability of vulnerable persons to establishing new partner relationships. The work is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part consists of three chapters. The first chapter deals with the issue of domestic violence, the second chapter is focused on partner relationships and the third chapter is devoted to social services, especially to services intended for victims of domestic violence. The practical part is focused on qualitative research. The goal is a deeper understanding of experiences of victims of domestic violence, who had to go through this traumatic event. The data were obtained through the semi-structured interview with four female participants and one male participant.

Keywords: domestic violence, partner relationships, violent behaviour, assistance to victims of domestic violence

Chtěla bych poděkovat Mgr. Lucii Cejpek Blaštíkové, Ph.D. za to, že se ujala vedení mé bakalářské práce, byla vždy velice ochotná, snažila se mě podpořit a po celou dobu mi dávala cenné rady a doporučení.

Dále bych chtěla poděkovat účastníkům výzkumu, kteří se se mnou i přes vážnost tématu podělili o svůj příběh.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD **10**
I TEORETICKÁ ČÁST **11**
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ **12**
1.1 Znaky domácího násilí 13
1.2 Formy domácího násilí 14
1.3 Příčiny domácího násilí 15
1.4 Fáze domácího násilí 15
1.5 Osoby ohrožené domácím násilím 16
1.6 Násilné osoby 17
1.6.1 Ženy jako násilné osoby 18
1.6.2 Muži jako násilné osoby 18
1.7 Důsledky domácího násilí 19
1.8 Pomoc obětem domácího násilí – vykázání násilné osoby z domácnosti 20
2 PARTNERSKÉ VZTAHY **21**
2.1 Vývoj partnerského vztahu 21
2.2 Jak dosáhnout harmonického partnerského vztahu 22
2.3 Konflikty ve vztahu 22
2.4 Problémy v partnerském vztahu 23
2.5 Násilí v partnerském soužití 24
2.5.1 Fáze násilného vztahu 24
3 SOCIÁLNÍ SLUŽBY **26**
3.1 Formy a druhy sociálních služeb 26
3.2 Sociální služby určené osobám ohroženým domácím násilím 27
3.2.1 Občanské poradny 28
3.2.2 Krizové centrum 28
3.2.3 Intervenční centrum 28
3.2.4 Telefonická krizová intervence 29
II PRAKTICKÁ ČÁST **30**
4 VÝZKUM **31**
4.1 Výzkumné cíle 31
4.2 Výzkumné otázky 32
4.3 Pojetí výzkumu 32
4.4 Výzkumný soubor 32
4.5 Výzkumný nástroj 33

4.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT 33
5 POSTUP ANALÝZY DAT 35
5.1 TÉMATA TÝKAJÍCÍ SE HISTORIE V NÁSILNÉM VZTAHU 36
5.2 TÉMATA TÝKAJÍCÍ SE NAVAZOVÁNÍ NOVÝCH PARTNERSKÝCH VZTAHŮ 37
6 INTERPRETACE DAT 38
6.1 HLEDÁNÍ SOUVISLOSTÍ NAPŘÍČ TÉMATY 52
6.2 ZÁVĚR INTERPRETACE DAT 54
ZÁVĚR 61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 63
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK 66
SEZNAM OBRÁZKŮ 67
SEZNAM TABULEK 68
SEZNAM PŘÍLOH 69

ÚVOD

Domácí násilí je fenomén, kterému by měla společnost věnovat více pozornosti, než se mu v současné době dostává. Oběti domácího násilí mají často dojem, že jsou na všechno samy, a že z násilného vztahu neexistuje cesta ven. Ačkoliv existují služby a organizace zaměřené na pomoc jedincům, kteří se s domácím násilím potýkají, oběti často o těchto službách nemají přehled a nevědí, kde hledat pomoc. Oběti domácího násilí mohou hledat pomoc i u své rodiny nebo kamarádů, ale je pro ně velice těžké se někomu svěřit.

Pomocí našeho výzkumu bychom chtěli obětem domácího násilí ukázat, že na řešení problému s domácím násilím nejsou samy, a že je velice důležité nevzdávat se. Také bychom chtěli přiblížit veřejnosti pocity, které osoby ohrožené domácím násilím zažívají a znaky, podle kterých je možné takové osoby poznat. Jak jsme již uváděli výše, pro oběti domácího násilí není vůbec jednoduché o svém problému mluvit a požádat někoho o pomoc. Je tedy velice důležité, aby měla veřejnost o této problematice co největší přehled a v případě potřeby byla schopná ohroženou osobu rozpoznat a pomoct jí.

Bakalářská práce je zaměřena na zkušenosti oběti domácího násilí a vliv zkušeností s tímto jevem na jejich schopnost navazovat nové partnerské vztahy. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Cílem teoretické části rozdělené na tři kapitoly je obeznámit čtenáře s problematikou domácího násilí. V první kapitole se zaměříme právě na vymezení domácího násilí, znaky, díky kterým můžeme poznat, zda se jedná o násilí v rodině, formy a fáze domácího násilí, násilné osoby a osoby ohrožené domácím násilím, příčiny, a nakonec důsledky domácího násilí. Ve druhé kapitole se budeme zabývat problematikou partnerských vztahů, tedy vývojem partnerského vztahu, možnými konflikty a problémy ve vztahu a závěrem domácím násilím mezi partnery. Třetí a také poslední kapitola teoretické části je zaměřena na sociální služby, jejich druhy a formy, a nakonec služby určené obětem domácího násilí. V praktické části se budeme zabývat samotným výzkumem. Cílem je popsat metodologii výzkumného šetření, analyzovat a následně interpretovat získaná data. Výzkum bude realizován formou kvalitativního výzkumného pojetí prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s pěti respondenty. Hlavním cílem výzkumu je lépe porozumět zkušenostem obětí domácího násilí s tímto fenoménem a získat hlubší vhled do této problematiky. Dalšími cíli je identifikovat faktory, které přispěly ke vzniku násilného chování partnera, momenty, které vedly k ukončení násilného vztahu a dopady domácího násilí na schopnost obětí navazovat nové partnerské vztahy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí je podle Čírtkové (2008, s. 9) opakované a dlouhotrvající násilí psychického, fyzického, sexuálního, sociálního a ekonomického charakteru, které se časem stupňuje. Rada Evropy (1985 in Voňková a Spoustová, 2016, s. 19) domácí násilí definuje jako *jakýkoliv čin nebo opomenutí spáchané v rámci rodiny některým z jejich členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu nebo svobodu jiného člena stejné rodiny nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti.* Existuje více druhů domácího násilí a vzniká na základě různých příčin (Čírtková, 2008, s. 9). Voňková a Spoustová (2016, s. 19) definují pojem násilí jako zlé chování, fyzické ataky a výhružky podobným chováním, které má negativní dopad na psychické, fyzické nebo sexuální zdraví ohrožené osoby. Lovaš (2010. s 13) násilí vysvětluje jako jakékoliv ublížení člověku, které je záměrné. Násilí vytváří asymetrický vztah mezi partnery. To znamená, že rozděluje role na osobu násilnou a ohroženou (Čírtková, 2008, s. 9). Pojem násilí bývá často užíván jako synonymum pojmu agrese. Agrese je chování, které záměrně ubližuje lidem, způsobuje jim trápení a omezuje je ve výkonu různých činností, které daná osoba chce vykonávat (Sociologická encyklopedie, 2018). Další pojem, který se váže s násilím, je oběť. Bělík, Hoferková, Kraus a kol. (2017, s. 58) definují oběť jako fyzickou osobu, která kvůli trestnému činu utrpěla újmu na majetku, cti, životě, svobodě nebo jiných právech. Autoři také popisují tak zvanou zvlášť zranitelnou oběť, kterou se rozumí dítě, osoba s postižením nebo oběť trestného činu proti lidské důstojnosti, sexuálního a jiného násilí.

Domácí násilí se nejčastěji vyskytuje v partnerském vztahu, a proto bývá často nazýváno násilím mezi partnery nebo partnerským násilím (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 25). Hartl a Hartlová (2010, s. 333) popisují domácí násilí jako *násilí nebo fyzické zneužívání, týrání zaměřené proti životnímu partnerovi nebo jinému členu domácnosti.* Na začátku partnerského vztahu nemusí být vůbec zřejmé, že by mohlo dojít k násilí mezi partnery. Tyto vztahy, ve kterých časem dochází k domácímu násilí, ze začátku vypadají jako všechny ostatní. Násilí se může do vztahu dostat nečekaně na základě různých faktorů, jako třeba ztráta zaměstnání nebo užívání návykových látek (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 82).

1.1 Znaky domácího násilí

Existují různé znaky, kterými lze domácí násilí rozpoznat. Ševčík a Špaténková definují následující znaky domácího násilí:

- **Historie domácího násilí**

Zde se poukazuje na to, že za domácí násilí se nepovažuje násilný akt, který se stane pouze jednou. Jedná se tedy o dlouhodobé a opakované násilí ze strany agresora. Počátečními útoky většinou bývají verbální jako například ponižování, zastrašování nebo třeba vyhrožování (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 39).

- **Stupňování násilí**

Stupňování násilí znamená, že násilná situace se postupně zhoršuje. K verbálním útokům se postupně přidávají i fyzická napadení, která jsou čím dál víc intenzivní a stupňují se (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 39). Jedny z prvních útoků jsou mířeny na lidskou důstojnost. V tomto případě je hlavním cílem snížení sebedůvěry a sociální izolace ohrožené osoby. Následují fyzické útoky, které mají za cíl oběť potrestat. Tyto útoky mohou být časem život ohrožující (Šedivá, Ševčík, Štěrbová, Vedra a Vitoušová, 2007 in Ševčík a Špaténková, 2011, s. 39).

- **Násilí mezi blízkými osobami**

Ohrožená osoba je s agresorem citově, ekonomicky a sociálně propojena. V případě domácího násilí má agresor nad ohroženou osobou moc a kontrolu. Čírtková (2009 in Ševčík a Špaténková, 2011, s. 38) poukazuje na jasné a neměnné role mezi aktéry domácího násilí. To znamená, že je zcela zřejmé, kdo je agresor a kdo je ohrožená osoba. Ševčík a Špaténková (2011, s. 39) se však domnívají, že toto tvrzení nelze aplikovat na všechny případy domácího násilí. Moc nad ohroženou osobou nemusí být pouze fyzická, ale může být i psychická. Proto se může i senior nebo fyzicky slabší žena ocitnout v roli agresora. Násilná osoba nemusí být nutně fyzicky silnější, ale může umět například manipulovat s lidmi (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 39).

- **Společné obydlí, společná domácnost**

Násilné akty jsou páchány v soukromí, což agresorovi zajistí nedostatek svědků a důkazů. Fakt, že aktéři domácího násilí mají společnou domácnost, jim již zmíněné soukromí zajistí. Násilí ale nemusí probíhat pouze za zavřenými dveřmi – pokud dochází mezi blízkými

osobami k domácímu násilí opakovaně, může se později odehrávat i na veřejnosti, například na pracovišti, na ulici nebo třeba na rodinné oslavě (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 41).

1.2 Formy domácího násilí

První formou je **fyzické násilí**. Násilník používá fyzickou sílu, aby dosáhl svého cíle, a to mít moc a kontrolu nad ohroženou osobou. Dalším cílem fyzického násilí je způsobit oběti bolest, fyzické zranění a utrpení. Do této formy násilí patří například kousání, svazování, škrcení, fackování, údery pěstí, ohrožování zbraní nebo útok ohrožující život oběti. Dále může násilná osoba nechat oběť samotnou na místě, kde jí hrozí nebezpečí, může být bezohledná za volantem nebo může například odpírat oběti její základní potřeby. Další formou je **psychické násilí**. Touto formou domácího násilí může agresor dosáhnout svého cíle, aniž by po sobě zanechal stopy, například podlitiny, odřeniny, popáleniny nebo zlomeniny. Proto je velice těžké psychické násilí rozeznat. Tato forma domácího násilí má však velký dopad na psychiku ohrožené osoby – může ovlivnit její sebedůvěru a sebeúctu. Mezi psychické násilí patří slovní napadení, urážky, ponižování, zastrašování, vyhrožování nebo podezřívání oběti bez pádného důvodu a následné obviňování. (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 48-49). Další formou je podle Ševčíka a Špaténkové (2011, s. 50) **ekonomické násilí**. Agresor oběti poskytuje minimální peněžní prostředky na domácnosti či na děti. Násilná osoba může také zabavit oběti její osobní majetek a snaží se mít absolutní kontrolu nad jejími příjmy a výdaji. Následuje **sociální násilí**. Tato forma zahrnuje snahu agresora o totální izolaci ohrožené osoby od okolního světa. Agresor například oběti zakazuje vídat se s rodinou a s kamarády. Násilník má potřebu mít absolutní kontrolu nad pohybem oběti – chce vědět přesně kdy a kam oběť jde – pokud jí to vůbec dovolí. Ohrožená osoba časem sama přestává mít zájem vídat se s okolím ze strachu, že bude svým okolím souzena (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 50). Jako poslední formu Ševčík a Špaténková (2011, s. 50) uvádí **sexuální násilí**. K této formě domácího násilí dochází převážně v partnerském vztahu. Dochází zde tedy k nedobrovolným sexuálním aktivitám. Nemusí se jednat pouze o sexuální uspokojení, ale taky o snahu násilné osoby podrobit si a také ponížit oběť.

1.3 Příčiny domácího násilí

Nyní se zaměříme na příčiny vzniku domácího násilí. D. G. Dutton (1995 in Ševčík a Špaténková, 2011, s. 36) popisuje v svém kauzálním modelu čtyři roviny příčin vzniku domácího násilí. Autor jako první uvádí **makrosystémovou rovinu**, která jako jednu z příčin domácího násilí uvádí nastavení hodnot ve společnosti, kdy společnost má jakési hierarchické uspořádání, a právě muži by měli zaujmout roli vůdce. Z této roviny vychází jeden z mýtů o domácím násilí – muži by si neměli od žen nechat nic líbit. Následuje **ekosystémová rovina**, která představuje širší okruh lidí, kterými je jedinec v životě obklopen. Dále autor definuje **mikrosystémovou rovinu**, do které patří samotná rodina. Vztahy v rodině a rozdělení rolí může mít veliký vliv na vznik domácího násilí. Nejedná se ovšem jen o současnou rodinu jedince, ale také o rodinu, ve které vyrůstal. Jako poslední Dutton uvádí **ontogenetickou rovinu**, která se zaměřuje na individualitu násilné i ohrožené osoby a v jejich charakteristických rysech hledá příčiny vzniku domácího násilí. Atkinson (2003, s. 407) zase rozděluje faktory přispívající ke vzniku násilí a agrese na biologické a sociokulturní. S **biologickými faktory** se člověk narodí, jsou tedy vrozené. Atkinson uvádí jako jeden z biologických faktorů ovlivňujících sklony k agresivitě a násilnému chování hladinu testosteronu v těle. Podle řady výzkumů množství testosteronu v těle ovlivňuje sklony k násilnému a agresivnímu chování. Naopak **sociokulturní faktory** souvisí se sociálním učením a dalšími sociálními faktory. V sociologické encyklopedii (2017) je sociální učení definováno jako způsob, kterým se jedinec učí různé způsoby chování. Veliký vliv na vznik násilného chování má také rodina nebo sociální okolí jedince (Atkinson, 2003, s. 407-408).

1.4 Fáze domácího násilí

Ševčík a Špaténková (2011, s. 82) popisují vývoj násilného vztahu na základě modelu tří N:

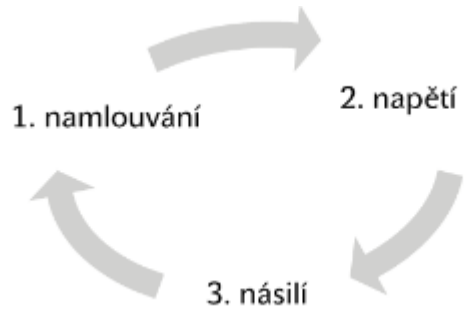

Obrázek 1: Model tří N (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 82)

První fáze se nazývá **namlouvání**. V této fázi budoucí oběť vidí svého partnera, ze kterého se v budoucnu stane násilník, skrze tak zvané růžové brýle. To znamená, že nevidí varovné signály, jako například žárlivost nebo první snahy násilníka o izolaci ohrožené osoby. Budoucí násilník se k oběti totiž z počátku chová mile a pozorně a zahrnuje ji různými dary, a proto si oběť myslí, že jde o jejího vysněného. Následuje **fáze napětí**. Ve vztahu se napětí stupňuje, a nakonec přeroste v násilí. První násilný akt je pro oběť velice šokující a nemůže pochopit, jak se ten „dokonalý" partner mohl tak rychle změnit. Oběť nechápe, co se stalo a je zmatená. Násilník většinou své chování omlouvá a slibuje, že už se to nikdy nestane. Bohužel jsou to jen plané řeči a násilné chování se s největší pravděpodobností bude opakovat. Poslední je **fáze násilí**. Násilná osoba se snaží dosáhnout kontroly a moci nad obětí pomocí různých forem násilí. Postupně dosahuje plné kontroly nad životem ohrožené osoby. Oběť se snaží zmírnit reakce násilníka tím, že bude dělat přesně to, co je po ní ze strany násilné osoby vyžadováno. Může se jednat například o ponižování se nebo absolutní poslušnost. Změnit jeho chování se oběti s největší pravděpodobností nepovede. (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 82-83).

1.5 Osoby ohrožené domácím násilím

Osoby ohrožené domácím násilím bývají opakovaně týrány psychicky, fyzicky nebo sexuálně. Takto je zraňuje osoba, se kterou jsou v partnerském nebo příbuzenském vztahu a sdílejí společnou domácnost. Těmto osobám oběti na začátku bezmezně důvěřují. Oběti bývají na agresorovi často až závislé. (Čírtková, 2000 in Ševčík a Špaténková, 2011, s. 42)

Osobou ohroženou domácím násilím může být kdokoliv. První ohroženou skupinou jsou děti. Jde převážně o ty, které vyrůstají v nefunkčních rodinách, děti s mentálním, zdravotním nebo psychosociálním problémem, děti týraných žen nebo děti, které bývají označovány jako mladiství delikventi. Další skupinou jsou **ženy**. Zde spadají ženy, které si brzo našly manžela, které brzo otěhotněly, nebo ženy, které byly vychovávány v neúplné rodině. Velké riziko je také u žen, jejichž partner je závislý na gamblingu, drogách a alkoholu nebo má psychické problémy. Dále jde o ženy, které trpí psychickými problémy, samy užívají návykové látky nebo mají sebevražedné sklony. A proč vlastně ženy i přes rady a doporučení svého okolí ve vztahu s násilníkem zůstávají? Voňková a Spoustová (2016, s. 29) uvádí, že jeden z nejčastějších faktorů, které ženám brání ze vztahu odejít, je strach. Ženy se bojí o sebe, ale taky mají strach z toho, že násilník ublíží jejím dětem. Dále jde o strach ze ztráty svých nejbližších kamarádů a rodiny, z neschopnosti postarat se o sebe a o své dítě nebo také

z ostudy. Ženy většinou chtějí, aby jejich rodina zůstala pohromadě, ale zároveň také nechtějí dál trpět násilí ve vztahu. Mezi jedince ohrožené domácím násilím patří také **muži**. Nejvíc ohrožení jsou muži, kteří jsou submisivní nebo extrémně pasivní. Dále jsou to muži, kteří jsou často okolím popisováni jako *„hodný, až blbý“*. Domácím násilím mohou být také poznamenáni muži, kteří jsou závislí na návykových látkách nebo mají psychické problémy, jak například deprese nebo úzkost. Někteří muži se násilí ze strany ženy nebrání, protože mají strach, že by jí ublížili. Muži většinou nechtějí přiznat, že je jejich partnerka psychicky nebo fyzicky týrá (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 22). Muži jsou většinou týráni psychicky, například je žena ponižuje nebo psychicky utlačuje. Jen v občasných případech se jedná o fyzické násilí (Daligand a Bedin, 2014. s. 12). Další ohroženou skupinou jsou **senioři**. Jsou to především ti, kteří nejsou schopni se o sebe postarat bez pomoci druhých a ti, kteří nejsou tudíž schopni dostatečně dávat najevo své potřeby. Tyto osoby jsou silně ohroženy týráním, zanedbáváním, nebo dokonce zneužíváním (Ivanová, Špaténková a Bužgová, 2009 in Ševčík a Špaténková, 2011, s. 22-23). Poslední skupinou ohroženou domácím násilím jsou **osoby se zdravotním postižením**. Jsou to osoby, které potřebují pomoc druhé osoby při přijmu potravy, oblékání, hygieně a dalších úkonech (Kalvach, 2006 in Ševčík a Špaténková, 2011, s. 23). Starání se o osoby se zdravotním postižením může být pro členy rodiny frustrující a vyčerpávající a může tedy dojít k násilnému chování (Hafen a Frandsen, 1985 in Ševčík a Špaténková, 2011, s. 22-23).

1.6 Násilné osoby

Chování žen a mužů jako násilných osob se v mnoha ohledech liší. Podle výzkumu Marianne Hester (2009 in Ševčík a Špaténková, 2011, s. 67), která se zaměřila na analýzu 96 případů domácího násilí, je rozdíl mezi násilím, kterého se dopouští ženy a násilím, které páchají muži. Cílem domácího násilí páchaného muži většinou bývá dosažení kontroly, moci a strachu. Tohoto cíle se snaží dosáhnout pomocí fyzického a sexuálního násilí a opakovaného vyhrožování. Muži se takového násilí dopouští opakovaně. Ve výzkumu měla většina mužů v záznamu evidované alespoň dva případy domácího násilí. Jeden respondent, který se zúčastnil výzkumu, se během šesti let dopustil 52 případů domácího násilí. Co se týká respondentek ženského pohlaví, z výzkumu plyne, že ženy se domácího násilí nedopouští tak intenzivně, jako muži. Nicméně výzkum potvrdil, že ženy se dopouští převážně slovního napadání a také fyzického násilí. Ženy měly také větší tendenci používat zbraně. Ve výzkumu také vyšlo najevo, že ženy, které se ocitly v roli násilné osoby, více trpěly různými

psychickými poruchami nebo měly jiné zdravotní potíže, které mohly ke vniku domácího násilí přispět. Nicméně Kavemann (2002 in Voňková a Spoustová, 2016, s. 22) popisuje povahové rysy, které mají násilné ženy a muži společné. Jde o nízké sebevědomí, nedostatečné komunikační schopnosti, agresivitu, potřebu uškodit ostatním a neschopnost prosadit svůj názor, aniž by někomu jakkoliv ublížili.

1.6.1 Ženy jako násilné osoby

Nejdříve se zaměříme na ženy v roli násilné osoby. Ženy bývají s touto rolí spojovány převážně v případech péče o druhé. Jedná se například o péči o seniory nebo o osoby s psychickým nebo zdravotním postižením. Ženy se ale můžou v roli násilníka objevit také v partnerském vztahu. Podle odborné literatury se ženy dělí buď na ty, které útočí v sebeobraně, nebo na ty, které násilnou osobu (touto osobou bývá většinou jejich partner) zabijí. Mnoho studií však toto dělení žen v roli násilné osoby vyvrací. Podle řady výzkumů nelze násilí páchané ženami odůvodňovat pouze jako sebeobranu nebo formu pomsty. Může se jednat buď o vzájemné násilí v partnerském vztahu, násilí jako formu sebeobrany nebo o násilí pouze ze strany ženy s cílem ohrožené osobě ublížit (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 65-67). Bobcock (2003 in Čírtková, 2020, s. 128) definoval dva typy násilných žen, a to ženy násilné pouze ke svému partnerovi a ženy obecně násilné.

Žena jako aktér domácího násilí bývá často velice žárlivá, což způsobuje potřebu muže nadměrně kontrolovat a omezit jeho sociální kontakt s okolím. Ženy mají také tendence být agresivní i na veřejnosti a na partnera používají hlavně formu psychického násilí. U některých žen může ke vzniku násilného chování přispět užívání alkoholu nebo jiných návykových látek (Buriánek, Kovařík, Zimmelová a Švestková, 2006) Násilí ze strany žen je pro společnost nezvyklé, neboť ženy jsou společností vnímány jako „křehké duše“. Z mnoha výzkumů zaměřujících se na domácí násilí plyne, že policejní složky a experti na domácí násilí mají tendenci na tyto ženy nahlížet a chovat se k nim jinak než k mužům (Ševčík a Špaténková, 2011, s 70)

1.6.2 Muži jako násilné osoby

Dále se zaměříme na muže jako násilné osoby. Co se týká povahy násilnických mužů, některé rysy mohou být podobné jedincům s poruchou osobnosti. Násilníci většinou postrádají schopnost empatie, jsou to egoisti, necítí se provinile a jsou to dobří manipulátoři. Takoví muži se často chovají jinak doma za zavřenými dveřmi než na veřejnosti (Netík a

Voňková in Voňková a Spoustová, 2016, s. 40). Sherman a Berk (1984 in Voňková a Spoustová, s. 42) popisují dvě skupiny násilných osob. První jsou **sociálně problémoví jedinci**, kterým nedělá problém ubližovat oběti jak doma, tak na veřejnosti před lidmi. Tyto osoby často mají nějaký záznam v trestním rejstříku. Druhá skupina jsou tak zvaní **násilníci dvojí tváře**. Tito muži mají v hlavě představu, jak by měl vypadat perfektní muž – úspěšný, silný a schopný postarat se o svou rodinu. Nikdo ale není dokonalý, takže začnou být nespokojení sami se sebou, a to se většinou promítne v násilném chování k ženě.

1.7 Důsledky domácího násilí

Podle Světové zdravotnické organizace (2002 in Čírtková, 2020) má domácí násilí drtivý dopad na psychické a fyzické zdraví poškozené osoby. Daligand a Bedin (2006, s. 129-130) tvrdí, že domácí násilí může ve velké míře ovlivnit psychické zdraví oběti. U poškozené osoby se může objevit deprese a úzkosti, které mohu vést k sebevražedným sklonům. Stres z domácího násilí může také vést ke vzniku různých onemocnění. Úlehlová (2009, s. 65-66) definovala oblasti psychiky oběti, na které má domácí násilí vliv. Jde **o oblast emocionálních reakcí**, kdy se u oběti objevuje strach, špatná nálada a také obviňování sebe sama za vznik domácího násilí. Dále se jedná **o sebehodnocení a hodnocení okolí**, například pocit bezmoci nebo neschopnost najít řešení. Jako poslední autorka uvádí **dysfunkci psychických procesů a tak zvaný škodlivý stres**, kam patří poruchy spánku, deprese a úzkosti. U osob, které zažily domácí násilí, se může objevit tak zvaný syndrom týrané osoby. Ševčík a Špaténková (2011, s. 42) syndrom týrané osoby definují jako souhrn následků zneužívání, které způsobují neschopnost oběti reagovat na násilné akty, které na ní byly páchány. Čírtková (2020, s. 114) popisuje následující projevy syndromu týrané osoby – zhoršení komunikačních dovedností, nedůvěra k lidem, uzavřenost oběti, pocit viny, nízké sebevědomí, noční můry, sebevražedné myšlenky a zvýšená opatrnost a podezíravost. Dopady na fyzické a psychické zdraví mohou trvat i po ukončení vztahu s násilnou osobou. Kubany (2004 in Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 46) mezi dlouhodobé důsledky domácího násilí řadí potíže se spaním, minimální radost ze života, bušení srdce, neschopnost soustředit se, pocity viny a problémy s fyzickou a intimní blízkostí.

1.8 Pomoc obětem domácího násilí – vykázání násilné osoby z domácnosti

V této kapitole se zaměříme na vykázání násilné osoby Policií České republiky. Ševčík a Špaténková (2011, s. 132) uvádí, že před rokem 2007 ze společné domácnosti, ve které docházelo k domácímu násilí, odcházela na určitou dobu ohrožená osoba, nikoliv násilník. V roce 2007 ovšem nabyl účinnosti zákon, který mění některé zákony týkající se ochrany osob ohrožených domácím násilím. Tento zákon dává Policii České republiky možnost vykázat násilnou osobu z domácnosti, díky které má oběť více času na vymyšlení řešení situace. Podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (2008, in Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 72) může policista vykázat násilnou osobu z domácnosti sdílené s ohroženou osobou v případě, kdy je podle předchozích událostí předpoklad ohrožení oběti na životě, svobodě nebo důstojnosti. Ševčík a Špaténková (2011, s. 133-144) tvrdí, že policista může násilnou osobu vykázat i bez souhlasu oběti, a to na deset dní. Autoři dále popisují úkony, které musí policista podniknout před samotným vykázáním. Prvním krokem je zjištění, zda se mezi aktéry vyskytují všechny znaky domácího násilí. Následuje prověření, jestli s danými jedinci policie již v minulosti řešila podobnou situaci. Nakonec policista zjišťuje závažnosti situace a pravděpodobnost dalšího napadení ohrožené osoby. Pokud policista násilnou osobu vykáže z domácnosti, oběti domácího násilí je během trvání vykázání nabídnuta psychologická a sociálně-právní pomoc.

2 PARTNERSKÉ VZTAHY

Slaměník (2011, s. 99) charakterizuje interpersonální vztahy jako vzájemnou interakci dvou jedinců, která je navzájem do jisté míry ovlivňuje. Podle Slaměníka (in Výrost a Sollárová, 2019, s. 249) je navazování mezilidských vztahů jednou ze základních lidských potřeb, kterou v určité míře vyhledává každý jedinec. Tuto potřebu autoři nazývají jako afiliaci, tedy potřebu lidí vyhledávat interakci s jinými jedinci. Pokud se někdo ocitne v sociální izolaci, s největší pravděpodobností tuto situaci po čase ponese velice špatně. Giddens (2013, s. 309) popisuje pojem manželství, které bývá s interpersonálními vztahy spojováno. Manželství je sexuální pouto mezi dvěma lidmi, které je uznáno a schváleno společností. Další pojem, který s mezilidskými vztahy vztahy úzce souvisí, je láska. Giddens (2013, s. 307) lásku definuje jako reciprocitu a fyzickou pospolitost, kterou k sobě dva jedinci cítí. V minulosti však láska s manželstvím neměla nic společného. Podle Boswella (1995 in Giddens, 2013, s. 307) ve středověké Evropě manželství vznikalo z lásky jen zřídka. Tehdy se dokonce projev lásky k vlastní manželce považoval za smilstvo. Giddens (2013, s. 307) tvrdí, že i když je láska v současnosti s partnerskými vztahy a s manželstvím běžně spojována, pořád existují společenství, kde upřednostňují dohodnuté sňatky a láska v nich většinou alespoň ze začátku nehraje žádnou roli.

2.1 Vývoj partnerského vztahu

První fází partnerského vztahu je **zamilovanost**. V této fázi je typické, že oba partneři nevidí toho druhého objektivně. Vidí pouze ty dobré vlastnosti a všechny partnerovy chyby zpočátku přehlíží. Zpočátku to tedy vypadá, že jejich protějšek je prostě „dokonalý“. V této fázi většinou partneři nemohou bez druhého vydržet delší dobu a stýská se jim po sobě. Další fází je **láska**. Partneři už nemají nasazené tak zvané „růžové brýle“ a všímají se negativních stránek svého protějšku. Partneři jsou spolu spokojeni, ale pořád pracují na svém vztahu. Poslední fází je **partnerství a vzájemné propojení**. Partneři spolu rádi tráví čas a užívají si jeden druhého, ale už spolu nemusí trávit každou minutu. Už znají chyby svého protějšku a berou ho takového, jaký je. Oba partneři se snaží poučit z předchozích chyb a všechny překonané překážky jejich vztah jen posilují. (Bidullph a Biddulph, 2006 in Venglářová, 2008. s 32-33)

2.2 Jak dosáhnout harmonického partnerského vztahu

Gray (2020, s. 41-51) definoval čtyři klíče vedoucí k plnohodnotnému partnerskému vztahu. Jako první uvádí **cílevědomou komunikaci**. Cílem správné komunikace je sdělovat své pocity tak, aby naše sdělení bylo druhými správně pochopeno. Pokud je cílem naší komunikace někomu ublížit, zastrašit ho nebo v něm probudit výčitky, komunikace je špatná. Dalším klíčem je **správné porozumění**. Autor opět upozorňuje na důležitost správné a efektivní komunikace. Tvrdí, že lidé mají tendence myslet si, že přesně ví, co partnerovo chování znamená a co se mu honí v hlavě. Často však dochází k mylnému závěru a vznikají nedorozumění, která zvyšují emocionální napětí ve vztazích. V neposlední řadě Gray popisuje **vzdání se posuzování**. Cílem je odstranění negativního odsuzování našeho okolí. Jedinci, kteří mají tendenci negativně hodnotit lidi okolo sebe, mají pravděpodobně nízké sebevědomí. Autor tvrdí, že je velice důležité chápat a respektovat individualitu druhých a smířit se s tím, že každý je jiný. Posledním klíčem je **přijetí odpovědnosti**. To znamená, že každý by měl být schopný přijmout odpovědnost za situaci, ve které se s partnerem nachází a uvědomit si, že nikdy není vina jen na jedné straně. Velice důležitou roli také hraje schopnost odpouštět a přiznat si, že každý dělá chyby.

2.3 Konflikty ve vztahu

Matějková (2007, s. 119) popisuje konflikt jako *střet zájmů, postojů, pocitů, cílů, potřeb, hodnot a ideálů.* Většina lidí nahlíží na konflikt jako na něco negativního, ale mnohdy může mít i pozitivní dopady na jedince. Díky konfliktům si můžeme prosadit svůj názor, pochopit názory a postoje druhých nebo si ujasnit vlastní myšlenky a hodnoty. Matějková (2007, s. 120-123) popisuje šest fází vývoje konfliktu v partnerském vztahu. První fází jsou tak zvané **signály**, kdy ještě konflikt nevyšel na povrch, ale je zřejmé, že názory nebo postoje partnerů se liší. Oba partneři již tuší, že něco není v pořádku, ale zatím se rozhodli si své pocity nechat pro sebe. Následuje fáze nazvaná **odlišnosti**, ve které se partneři snaží tomu druhému vysvětlit svůj pohled na situaci, ale marně. Oba dva jsou přesvědčeni, že pokud svůj názor vysvětlí jasně a srozumitelně, jejich protějšek to pochopí a uzná, že měli pravdu. Dochází tedy k opakované interpretaci názorů. Další fází je **polarita**, kdy partnerům začíná docházet, že se jejich názory asi neshodnou. Začnou proto na vzniklou výměnu názorů nahlížet spíše negativně. Přestávají se snažit svůj protějšek vyslechnout a pořád dokola vysvětlují svoje názory a postoje. Začínají mít o tom druhém negativní mínění, ale zatím je nevysloví nahlas. Následuje fáze **separace**, ve které je napětí mezi partnery tak nesnesitelné, že dochází

k dočasnému nebo trvalému odloučení. Partneři už nechtějí s tím druhým strávit ani minutu svého času. Následuje fáze **destrukce**, kdy se partneři přestávají navzájem respektovat, vzájemně se uráží, křičí na sebe, zesměšňují se a v některých případech dochází i k fyzickým útokům. Poslední fází je **vyčerpání**. V této fázi jsou oba partneři už vyčerpaní a na další hádky už nemají sílu ani chuť. Začínají se spolu bavit bez emocí a pouze o zásadních problémech.

2.4 Problémy v partnerském vztahu

Jako jeden z problémů v partnerském vztahu Blechová (2022, s. 94) uvádí **žárlivost**. Jedním z faktorů přispívajících ke vzniku žárlivosti je nedostatek lásky v dětství. Pokud se dítěti nedostával dostatek lásky a v dospělosti najde někoho, kdo mu tu lásku dá, začne mít strach, aby toho daného člověka neztratil. Začne daného člověka až příliš kontrolovat a ten se samozřejmě začne bránit, což přispívá ke vzniku hádek. Dále může žárlivost vzniknout kvůli nevěře jednoho z partnerů, anebo přílišným zmiňováním bývalých partnerů. Blechová tvrdí, že žárlivost nemůžeme považovat za nemoc, ale pouze za strach. Čím větší pociťuje jedinec strach, tím silnější je žárlivost. Proto je potřeba být ke svému partnerovi upřímný. Dalším problémem v partnerském vztahu je **nevěra**, kterou Venglářová (2008, s. 69) popisuje jako mimomanželský nebo mimopartnerský vztah. Podváděný partner většinou už nějakou dobu před odhalením tuší, že je něco špatně, ale zpočátku tyto negativní změny nemusí přičítat nevěře. Když ale pravda vyjde najevo, vzájemná důvěra mezi partnery se zbortí a pro podvedeného partnera může být složité se s takovým podvodem smířit. Je velice těžké tento pocit jistoty obnovit a v některých případech podveden partner už nikdy svému protějšku nebude plně důvěřovat. Někoho může nevěra zasáhnout tak moc, že propadne depresím a někteří jedinci mohou mít dokonce sebevražedné sklony (Venglářová, 2008, s. 72). Pokud mají partneři snahu vztah zachránit a nedokážou to sami, mohou se obrátit na odbornou pomoc v manželských a občanských poradnách, v krizových centrech a v psychologických poradnách (Venglářová, 2008, s. 78).

2.5 Násilí v partnerském soužití

Podle Rawstorne (2002 in Giddens, 2013, s. 322) je násilí mezi partnery druhým nejběžnějším typem domácího násilí. Jedná se především o násilí na ženách ze strany mužů. Ve Velké Británii jsou podle Rawstorna každý týden zavražděny dvě ženy, a to právě svými partnery. Čírtková, Macháčková a Vitoušová (2002 in Voňková a Spoustová, 2016, s. 21) popisují partnerské neboli intimní násilí jako jakékoliv násilné chování a psychické, fyzické, sexuální, ekonomické nebo emocionální zneužití mezi osobami, které v minulosti byly nebo v současné době jsou partnery nebo členy rodiny bez ohledu na pohlaví. Vargová (2008. s. 36) uvádí, že o násilí v partnerském vztahu se jedná, pokud je násilné chování partnera dlouhodobé a opakované. Z počátku se jedná o verbální útoky, které se po čase změní ve fyzické ataky. K psychickým a fyzickým atakům nedochází nepřetržitě, ale střídají se s obdobím, kdy se partner vůbec nechová násilně, ale naopak je k oběti opět milý a pozorný. Podle Douglase (1991 in Vargová, Pokorná a Toufarová 2008, s. 36) se násilí stupňuje a k násilným aktům dochází čím dál častěji, takže chvílí, kdy nedochází k útokům na ohroženou osobu, je velice málo. Vargová, Pokorná a Toufarová (2008, s. 44) tvrdí, že pokud v partnerském vztahu dochází k násilí, jedná se o dlouhotrvající traumatizující zkušenost, která se opakuje a časem zhoršuje. Ve vztahu, kde dochází k domácímu násilí, je postavení rolí vždy nerovnoměrné. To znamená, že jeden partner má větší moc a kontrolu nad svým protějškem. Pauzy mezi násilnými akty se ve vztahu čím dál více zkracují, oběť nemá dostatek času na vyrovnání se s traumatizujícími zážitky, a proto se začínají objevovat různé symptomy – poruchy spánku, noční můry, emocionální nestálost, zvýšená opatrnost nebo stres. Van Dijk (1998 in Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 124) uvádí, že osoby ohrožené domácím násilím mohou mít snížené sebevědomí, psychické problémy a také se jim může těžce navazovat nové partnerské vztahy.

2.5.1 Fáze násilného vztahu

Landenburgerová (1989 in Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 50-51) představuje čtyři fáze, kterými si ohrožená osoba prochází od začátku až po ukončení vztahu. První fází je **připoutání se**, kdy oběť ještě přehlíží varovné signály a má tak zvané růžové brýle. Oběť se spíše snaží splnit partnerovy požadavky a jeho chování ještě nepovažuje za násilné. Následuje fáze **snášení násilí**. Fyzické a psychické ataky se zhoršují a přidávají na intenzitě. Ohrožená osoba věří partnerovým slibům a doufá, že bude zase všechno v pořádku. Oběť již nemůže v násilném vztahu dále setrvávat, ale zároveň ho ani nechce ukončit. Další fází je

osvobození se od násilného vztahu. Násilí se začíná stávat denní rutinou. Ohrožená osoba si uvědomuje, že v tomto vztahu nemůže dále zůstat a začíná hledat pomoc od svého okolí. Poslední fází je **uzdravení a odpoutání se**. Oběť se rozhodla násilného partnera opustit a začíná se zotavovat a hledat sebe sama. Landenburgerová (1989 in Vargová, Pokorná a Toufarová, 2008, s. 50-51) také tvrdí, že pokud ohrožená osoba opustí násilného partnera, musí tento odchod vnímat jako „čáru v životě“. Je důležité, aby oběť začala vnímat důležitost sebe sama a odpoutala se od myšlenek na násilného partnera. Tím partner ztratí moc a ohrožená osoba se může soustředit na seberozvoj.

3 SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Matoušek (2007, s. 9) tvrdí, že sociální služby jsou určeny lidem, kteří jsou na okraji společnosti nebo jsou ve společnosti jinak znevýhodněni. Smyslem těchto služeb je zvýšit kvalitu života znevýhodněných jedinců, začlenit je do společnosti a také chránit veřejnost před nepříznivými následky, které by mohly již zmínění jedinci způsobit. Matoušek (2007, s. 9) také hovoří o tak zvaných veřejných službách, které jsou určeny veřejnosti a jsou hrazeny ze státního rozpočtu. Naopak komerční služby hradí uživatel na základě písemné smlouvy s poskytovatelem těchto služeb.

3.1 Formy a druhy sociálních služeb

Ševčík a Špaténková (2011, s. 145) popisují tři formy sociálních služeb. První jsou **ambulantní služby**, které probíhají v prostorách sociálních zařízení. Do těchto prostor klienti sami dochází. Jako další autoři definují **pobytové služby** poskytující ubytování, šacení nebo třeba stravování klienta. Poslední jsou **terénní služby**, které se poskytují v přirozeném prostředí klienta. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (2006 in Matoušek, 2007, s. 43) dále rozlišuje tři druhy sociálních služeb – sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence.

3.1.1 Sociální poradenství

Sociální poradenství zákon rozděluje na základní a odborné. Základní poradenství se snaží pomoct jedincům při řešení nepříznivých životních situací tím, že jim poskytnou informace potřebné k řešení jejich problémů. Je povinností poskytovatelů služeb toto poradenství veřejnosti poskytnout. Naopak odborné poradenství zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (2006 in Matoušek, 2007, s. 43) definuje jako odbornou pomoc zaměřenou na naplnění potřeb jednotlivých sociálních skupin. Odborné poradenství je poskytováno ve specializovaných poradnách – poradny pro seniory, manželské a rodinné poradny, poradny pro osoby se zdravotním postižením a poradny pro oběti trestných činů a domácího násilí.

3.1.2 Služby sociální péče

Cílem služeb sociální péče je zapojit jedince do každodenního života společnosti a zajistit jim vyhovující zacházení tím, že těmto osobám pomohou zabezpečit jejich psychickou a fyzickou soběstačnost. Služby sociální péče se také snaží jedince podporovat v tom, aby žili ve svém přirozeném prostředí (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách in Matoušek,

2007, s. 43). Do služeb sociální péče patří osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, centra denních služeb, denní a týdenní stacionáře, domovy pro seniory, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení a sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách in Matoušek, 2007, s. 43).

3.1.3 Služby sociální prevence

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (2006 in Matoušek, 2007, s. 43) služby sociální prevence popisuje jako služby, které *napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby.* Hlavním cílem služeb sociální prevence je pomáhat jedincům s řešením jejich problémů v životě a chránit okolí před negativními společenskými jevy (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách in Matoušek, 2007, s. 44). Do těchto služeb zákon řadí ranou péči, telefonickou krizovou pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizovou pomoc, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodinu s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy a sociální rehabilitace (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách in Matoušek, 2007, s. 44).

3.2 Sociální služby určené osobám ohroženým domácím násilím

Podle Ševčíka a Špaténkové (2011, s. 131) se osobám ohroženým domácím násilím málokdy povede nepříznivou životní situaci, ve které se ocitají, vyřešit bez jakékoliv pomoci. Pro zlepšení nepříznivé životní situace ohrožené osoby je důležitá jak psychická, tak materiální pomoc. Matoušek (2010, s 241) uvádí, že oběti domácího násilí potřebují materiální pomoc, která se týká zabezpečení ubytování, opatrování dítěte a přístupu služeb pro veřejnost. Důležitá je také psychická podpora, která zahrnuje podporu sebedůvěry a sebeúcty, podpůrné skupiny, rady a doporučení. Jako poslední Matoušek (2010, s. 241) definuje právní pomoc týkající se majetku ohrožené osoby, dětí a opatrovnictví, finanční a sociální podpory.

3.2.1 Občanské poradny

Podle Venglářové (2008, s. 117-118) se občanské poradny zaměřují na jedince, kteří se nacházejí v nepříznivé životní situaci. Cílovou skupinou jsou tedy zejména jedinci, kterým jejich výše příjmů nestačí na zajištění základních životních potřeb, národnostní menšiny, matky a otcové samoživitele nebo jedinci, kteří přišli o zaměstnání. Zajímavé ale je, že tyto služby začínají stále více vyhledávat osoby s příjmy přesahujícími průměr. Cílem občanských poraden je navádět jedince k samostatnému jednání, tedy aby jedinec byl schopen svou situaci vyřešit sám. Na tuto sociální službu se mohou obrátit jedinci s problémy v oblasti partnerských a rodinných vztahů, sociálních dávek, majetkoprávních vztahů nebo domácího násilí.

3.2.2 Krizové centrum

Venglářová (2008, s. 114-115) tvrdí, že krize nastává v momentě, kdy jedinec již není schopen svůj problém vyřešit vlastními silami. Pokud taková situace nastane, je na místě vyhledat pomoc krizového centra. Tuto formu pomoci mohou využít i jedinci, kteří nemají dostatek finančních prostředků, protože je hrazena ze zdravotního pojištění nebo z městských rozpočtů. V rámci této sociální služby je dostupná pomoc psychologa, psychiatra a sociálního pracovníka. Psycholog nabízí klientovi pomoc v řešení jeho nepříznivé situace a zaměřuje se převážně na její ustálení. Psychiatr zasahuje tehdy, když se dostaví příznaky psychických problémů, jako poruchy spánku nebo nekončící smutek. Psychiatr má také možnost klientovi v některých případech předepsat medikaci. Sociální pracovník pomáhá klientovi hledat nové ubytování, například ve formě azylového domu. Dále poskytuje pomoc při hledání zaměstnání nebo klientovi pomáhá zorientovat se v problematice týkající se sociálních dávek, na které by mohl mít nárok. Vodáčková (2002, in Venglářová, s. 115) uvádí, že pomoc krizového centra nejčastěji vyhledávají jedinci, kteří jsou osamělí a mají problém s navazováním nových partnerských vztahů, které jejich partner podvedl nebo mají podezření a jedinci, kteří si prošli nebo procházejí domácím násilím. V občasných případech se zaměstnanci krizových center mohou setkat i s lidmi, kteří se pokusili o sebevraždu.

3.2.3 Intervenční centrum

Snahou intervenčních center je podle Ševčíka a Špaténkové (2011, s. 144-145) podpora obětí domácího násilí v hledání adekvátního řešení jejich nepříznivé životní situace a ve snaze

vrátit se zpět k normálnímu životu. Osoby ohrožené domácím násilím mohou v intervenčních centrech využít psychologické a sociálně-právní pomoci. Jde především o pomoc při sepisování písemností souvisejících se situací osob ohroženým domácím násilím, emocionální a psychickou podporu, pomoc při uplatňování práv a jednání s úřady a poskytovateli jiných sociálních služeb.

Intervenční centra spolupracují s dalšími subjekty, jako například s policií. Pokud policista vykáže násilnou osobu z domácnosti, intervenční centrum by mělo ohroženou osobu do 48 hodin kontaktovat a nabídnout jí pomoc. Pracovník intervenčního centra ohroženou osobu nejprve kontaktuje po telefonu. Během hovoru pracovník nabídne oběti domácího násilí pomoc intervenčního centra, vysvětlí podmínky k využití těchto služeb a případně navrhne termín první osobní schůzky v prostorách intervenčního centra. Pokud ohrožená osoba nechce nabídnutých služeb využít, pracovník alespoň vysvětlí případný postup při řešení problémové situace (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 146)

3.2.4 Telefonická krizová intervence

Špaténková (2017, s. 25) telefonickou krizovou intervenci definuje jako pomoc jedincům, kteří se ocitli v obtížné situaci a sami nemohou najít řešení. Hlavním cílem této sociální služby je poskytnout klientovi takovou psychickou podporu, rady a doporučení, aby byl nepříznivou životní situaci schopný vyřešit vlastními silami. Tato sociální služba je poskytnuta zdarma, ve většině případů stačí uhradit pouze běžný telefonický poplatek. Telefonická krizová pomoc je v provozu dvacet čtyři hodin denně, takže je možné pracovníky kontaktovat kdykoliv. Linka důvěry je zcela anonymní, takže pokud daný jedinec nechce, aby byla prozrazena jeho identita, nemá žádnou povinnost pracovníkovi linky důvěry svou totožnost sdělit. Pracovník linky důvěry je vázán mlčenlivostí, ale pokud musí tuto úmluvu z nějakého důvodu porušit, je povinen klientovi tuto situaci objasnit.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Ve svém výzkumu se zaměřujeme na dopad domácího násilí na navazování nových partnerských vztahů, a to u jedinců ženského i mužského pohlaví. Domácí násilí je vnímáno jako podmnožina násilí v rodině a zahrnuje všechny projevy fyzického, sexuálního a psychického násilí páchaného mezi jednotlivými členy rodiny. (Ševčík a Špaténková, 2011)

Je velice důležité se tímto tématem zabývat, protože počet obětí domácího násilí enormně roste. Podle výzkumu Bílého kruhu bezpečí bylo v roce 2020 policií ČR vykázáno za domácí násilí celkem 1169 osob. (Bílý kruh bezpečí, 2020). V roce 2021 bylo jen do měsíce září podle výzkumu Bílého Kruhu Bezpečí policií ČR vykázáno 3696 osob. (Bílý kruh bezpečí, 2021)

Bezprostředním následkem domácího násilí je šok a trauma. (Hedepy, 2020) Trauma je zážitek, který nepatří mezi běžnou lidskou zkušenost. Jde o událost, která ohrožuje život nebo integritu jedince a jeho okolí (APA, 1987 in Jochmannová, 2021, s. 19). Následky traumatu mohou být psychické, fyzické, sociální nebo duchovní. Tyto následky se mohou objevit okamžitě nebo mohou přijít až po nějaké době a jejich trvání může být krátkodobé, dlouhodobé nebo dokonce trvalé. Mezi typické následky traumatu patří neschopnost zvládat obvyklý stres, narušená schopnost důvěry, neschopnost adekvátního vyjadřování emocí, nebo právě potíže s navazováním a udržením zdravých vztahů s druhými. (Klepáčková, Krejčí a Černá, 2020)

4.1 Výzkumné cíle

Hlavním výzkumným cílem je porozumět životním zkušenostem jedinců, kteří si prošli domácím násilím. Chceme tedy zjistit, jak vypadal vztah, ve kterém docházelo k domácímu násilí a odhalit faktory, které přispěly ke vzniku domácího násilí. Dále chceme odkrýt momenty, které vedly k ukončení vztahu. Posledním cílem je zjistit, jaký mělo domácí násilí dopad na schopnost obětí navazovat nové partnerské vztahy.

4.2 Výzkumné otázky

Na základě výzkumných cílů jsme si stanovili následující výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka

1. Jaké jsou životní zkušenosti jedinců, kteří se stali obětmi domácího násilí?

Dílčí výzkumné otázky

1. Jaké momenty vedly k ukončení partnerského vztahu?
2. Jak domácí násilí páchané na obětech ovlivnilo jejich schopnost navazovat nové partnerské vztahy?

4.3 Pojetí výzkumu

Za účelem zjištění, jaké jsou životní zkušenosti jedinců, kteří si prošli domácím násilím a jaký měly tyto zkušenosti dopad na jejich schopnost navazovat nové partnerské vztahy, volíme kvalitativní výzkumné pojetí, protože zkušenosti a emoční prožitek každé oběti domácího násilí jsou jedinečné. Zaměříme se tedy na hlubší porozumění tomu, co oběti při domácím násilí prožívaly a jak je tyto zkušenosti ovlivnily při navazování nových partnerských vztahů.

4.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvoří oběti domácího násilí ženského i mužského pohlaví na území České republiky. Domácí násilí je definováno jako opakující se jednostranné násilí fyzické, psychické, sexuální či sociální a ekonomické, které se ve vztahu mezi blízkými osobami bydlícími ve společném obydlí vyskytuje dlouhodobě (Matoušek, 2013). Obětmi domácího násilí jsou jak ženy, tak muži. Domácí násilí může také postihnout děti a seniory (Čírtková, 2008, s.9). Podle Přehledu osobních konzultací Bílého Kruhu Bezpečí se s domácím násilím za rok 2022 setkalo v celé České republice 705 jedinců (Bílý Kruh Bezpečí, 2022).

Pro účely našeho výzkumu jsme zvolili záměrný výběr. Respondenty pro náš výzkum jsme hledali na sociálních sítích, a to zejména na Facebooku. V nejmenovaných skupinách na Facebooku jsme si pročítali jednotlivé příspěvky, a poté jsme prostřednictvím osobní zprávy kontaktovali vybrané jedince. Vybírali jsme ty jedince, kteří si prošli domácím násilím a u kterých uběhl minimálně jeden rok od ukončení vztahu, ve kterém k týrání docházelo. Také jsme hledali jedince, kterým se podařilo po ukončení vztahu s tyranem navázat nový

partnerský vztah, ať dlouhodobý nebo jen na krátký časový úsek. Posledním kritériem bylo najít jedince, kterým je více než osmnáct let.

4.5 Výzkumný nástroj

Jako výzkumný nástroj jsme si zvolili hloubkový rozhovor, který umožňuje zachytit výpovědi a slova v jejich přirozené podobě (Švaříček, Šeďová, 2007). Hloubkový rozhovor má dva hlavní typy – polostrukturovaný a nestrukturovaný rozhovor. Vybrali jsme si polostrukturovaný rozhovor, který vychází z předem připraveného seznamu témat a otázek (Švaříček a Šeďová, 2007).

Otázky do rozhovoru vychází ze tří výzkumných oblastí. První oblast se týká odrazu přímé zkušenosti oběti s domácím násilím a faktorů, které mohly přispět ke vzniku domácího násilí. Druhá oblast je zaměřená na odhalení momentů, které vedly k ukončení partnerského vztahu. Poslední oblast se týká odhalení toho, jak domácí násilí páchané na obětech ovlivnilo jejich schopnost navazovat nové partnerské vztahy.

Díky některým otázkám v rozhovoru se účastníci výzkumu musí vracet do minulosti a jsme si vědomi rizika sekundární viktimizace. Účastníci ale byli informováni, že rozhovor můžeme kdykoliv ukončit a nemusí odpovídat na otázky, které jim nejsou příjemné. Tyto otázky jsme do rozhovoru zařadili kvůli lepšímu vhledu do situace a lepšímu pochopení toho, čím si účastník výzkumu prošel a jak jej to ovlivnilo.

4.6 Způsob zpracování dat

Jako způsob zpracování dat jsme si zvolili interpretativní fenomenologickou analýzu. Vybrali jsme si ji, protože chceme porozumět životní zkušenosti jedinců, kteří se stali obětmi domácího násilí. Hlavním cílem fenomenologického přístupu je popsat a analyzovat prožitou zkušenost jedince nebo určité skupiny. Výzkumník se tedy snaží vstoupit do vnitřního světa jedince a porozumět významům, které jedinec nebo skupina prožité zkušenosti přikládá. Výsledkem tohoto přístupu je text, který zní pravdivě pro toho, kdo měl zkušenost s daným fenoménem a poskytuje vhled pro toho, kdo ji neměl. Data se v interpretativní fenomenologické analýze obvykle shromažďují pomocí kvalitativního rozhovoru (Hendl, 2005).

Pro porozumění zkušenostem respondentů s navazováním a udržením nových partnerských vztahů je nutné znát i minulost respondentů v násilném vztahu, která může mít značný vliv na jejich přístup k novým partnerským vztahům. Proto jsme rozdělili výzkum na dvě fáze:

1. Analýza životní historie v násilném vztahu
2. Zkušenosti respondentů v navazování a udržování nových partnerských vztahů

V souvislosti s výše uvedeným rozdělením výzkumu formulujeme následující výzkumné otázky:

1. Jaké jsou životní zkušenosti jedinců, kteří se stali obětmi domácího násilí?
2. Jaké momenty vedly k ukončení partnerského vztahu?
3. Jak domácí násilí páchané na obětech ovlivnilo jejich schopnost navazovat nové partnerské vztahy?

5 POSTUP ANALÝZY DAT

Cílem interpretativní fenomenologické analýzy je porozumět žité zkušenosti jedince a tomu, jaký význam jedinec této zkušenosti přikládá (Smith, Flowers a Larkin, 2009 in Kostínková a Čermák, 2013, s. 1). Součásti interpretativní fenomenologické analýzy je práce s tak zvaným hermeneutickým kruhem, kdy má účastník výzkumu snahu porozumět svým zkušenostem s daným jevem a zároveň chce pochopit, jakým způsobem respondent tohoto porozumění dosáhl. Výsledek analýzy by měl tedy pocházet ze společného úsilí výzkumníka a respondenta (Smith, Flowers a Larkin, 2009 in Kostínková a Čermák, 2013, s. 11). V analýze dat získaných z polostrukturovaných rozhovorů jsme se řídili podle postupu Smitha, Flowerse a Larkina (2009, in Kostínková a Čermák, 2013, s. 16-22):

Jako tak zvanou nultou fázi lze považovat **reflexi zkušeností výzkumníka s tématem výzkumu**. Je důležité, aby výzkumník zjistil jeho postavení k dané problematice, kterou se ve výzkumu zabývá. Reflexi lze provést pomocí dialogu sám se sebou nebo je také možné požádat jinou osobu, aby s výzkumníkem vedla rozhovor na dané téma. V našem výzkumu jsme volili první variantu. První fází je **opakované čtení**, kdy je výzkumníkova pozornost zaměřena výhradně na respondenta. Výzkumník by se měl pomocí této fáze snažit vcítit do respondenta a nahlížet na svět jeho očima. Následují **počáteční poznámky a komentáře**, které výzkumníkovi umožňují zachytit i ty nejdetailnější části textu. Hlavním cílem je vypsat si detailní poznámky k získaným údajům. Jednou z možností, jak provést tuto fázi, je podtrhávání částí textu, které jsou pro výzkumníka podstatné a jejich následné pojmenování. Je velice důležité text číst opakovaně. Následuje **rozvíjení vznikajících témat**, kdy je pozornost, na rozdíl od předchozí fáze analýzy dat, zaměřena na výzkumníka. Cílem je sestavit z počátečních poznámek a komentářů výstižná témata zachycující hlavní zkušenosti respondenta. Další fází je hledání souvislostí napříč tématy. Výzkumník by se měl tedy zaměřit na to, co jednotlivá témata pojí. Je možné některá témata vyřadit, pokud nijak nesouvisí s výzkumnými otázkami. Naopak tématům, která jsou si podobná, dáváme nadřazený název. Cílem je tedy sestavit přehled nadřazených témat s podtématy. Jednou z možností, jak najít souvislosti mezi tématy, je chronologicky si je vypsat pod sebe a poté je shlukovat do tematických celků podle podobnosti. Následuje **analýza dalšího případu**. Poslední fází je **hledání vzorců napříč případy**, kde dochází k propojování všech zanalyzovaných případů. Je tedy důležité se zaměřit na souvislosti mezi zkušenostmi respondentů. Cílem této fáze je sestavit znázornění vztahů mezi tématy a jejich propojenosti.

5.1 Témata týkající se historie v násilném vztahu

Hlavní témata	Podtémata	Kódy
Proč se to děje?	Jak to začalo? Rychlá změna chování Proč to dělá?	Začátek vztahu, red flag, co ti zase vadí, ach ten alkohol, začátek teroru
Hrůzy, co mě potkaly	Co jsem denně zažíval/a Zhoršování situace Psychické a fyzické násilí	Denní hrůzy, první napadení, zvěrstva, velké zhoršení, stupňování, jen služka
Moje reakce	Hlavně předejít konfliktu Přizpůsobování se Strach ze všeho	Akce reakce, neubráníš se, nic jsem neřekla, vykecej se z toho, útěk, návrat domů
Proč zůstávat	Pořád jenom plané řeči Kam ale půjdu? Všechno bude zase dobré Silné city	Sliby chyby, nemám kam jít, řešení neexistuje, ho to přejde, pořád ho miluju
Konec vztahu	Prozření Už tak žít nechci Dokážu se o sebe postarat? Situace po ukončení vztahu	poslední kapka, odchod kvůli dětem, kam jít, uteč, dokud můžeš, do rozvodu teror, po rozvodu klid

Tabulka 1: Historie v násilném vztahu

5.2 Témata týkající se navazování nových partnerských vztahů

Hlavní témata	Podtémata	Kódy
Dopady na mě	Psychické dopady Fyzické dopady Změna osobnosti	moje psychika, už jsem jiná, trauma 4ever, fyzické následky, čára v životě, strach ze zlých lidí
Dopady na navazování dalších vztahů	Jiný přístup ke vztahům Samota je teď lepší Hlavně ať mi neubližuje	neštvi mě, žádný alkohol, ne tak rychle, už to vidím jinak, hlavně ať je hodný, jiný přístup k mužům

Tabulka 2: Navazování nových partnerských vztahů

6 INTERPRETACE DAT

V této kapitole se zaměříme na interpretaci nadřazených témat, která jsme na základě předchozí analýzy dat vytvořili.

Proč se to děje?

Do tohoto tématu jsme zařadili podtémata a kódy týkající se faktorů, které přispěly ke vzniku domácího násilí páchaného na respondentech. Jsou zde zahrnuty začátky vztahu s násilníkem, vlastnosti agresora, které mohly přispět ke vzniku domácího násilí a další okolnosti přispívající k násilnému chování agresora.

Zařazené kódy: Začátek vztahu, red flag, co ti zase vadí, ach ten alkohol, začátek teroru

Násilný partner byl ve většině případů zpočátku k respondentům velice milý a pozorný, jako například k Respondentce 4: *Bylo to na počátku až nepřirozeně krásné… až podezřele. Říkal, že nikdy nikoho nemiloval tak jako mně. Byl pozorný a hodně jsme si povídali... Chtěla jsem být furt s ním, a tak jsem si v práci brala často volno a jezdila k němu. Pořád mně hladil a objímal… a nemyslím tím jen sex. Říkal mi, že jsem jiná než ostatní, a že jsem jako anděl.* Také respondent 5 uvádí, že začátky s partnerkou, ze které se později stal násilník, byly pěkné. Respondent 5: *Takže takhle to bylo… Takže začátky byly velice pěkné, rozuměli jsme si… říkám ryby, hřiby, kolo, někdy jsme zašli na bigbeat pobavit se…* Oba dva respondenti se tedy shodují, že jejich partner se zpočátku k nim choval velice hezky. Z toho plyne, že násilník se zpočátku snažil své budoucí oběti okouzlit. Toto tvrzení ale vyvrací zkušenost respondentky 1: *Akorát pozpátku, když si na to vzpomenu, tak tam ty náznaky byly. Tam ty náznaky byly, ale já jsem je neviděla, protože já jsem byla zamilovaná.* Zde vyplývá na povrch možnost, že partner se zpočátku ke svému protějšku nechoval nijak agresivně, ale náznaky násilnického chování tam být mohly. Respondenti mohli mít nasazené tak zvané růžové brýle a tyto náznaky neviděli. Respondenti tedy mohli být v počáteční fázi vztahu, která se nazývá zamilovanost. Bidullph a Biddulph (2006 in Venglářová, 2008. s 32-33) tuto fázi popisují jako období, kdy se partneři navzájem nevidí objektivně a vidí na tom druhém jen ty pozitivní vlastnosti.

Ačkoliv se v odborné literatuře píše, že jedním z hlavních faktorů přispívajících ke vzniku násilí ve vztahu je požívání alkoholu, z výpovědí respondentů vyplývá, že roli ve vzniku domácího násilí hrály spíše povahové rysy násilného partnera, jako žárlivost, která souvisí s nízkým sebevědomím, a touha po penězích než alkohol. Respondentka 3 uvádí, že alkohol

nehrál v míře agresivity jejího manžela žádnou roli*: Já si myslím, že tím, jak řídil, tak nepil. Jakože se mnou pil velice úplně minimálně.* Respondentka 3 dále uvádí, že důvodem manželova chování byly problémy v životě, a také nízké sebevědomí: *Tady si myslím, že to spíš jako kdyby celkové životní těžkosti a nějaké problémy z jeho strany bych tam viděla spíš… nízké sebevědomí, jo!* Respondent 5 zase popisuje nezdravou žárlivost své partnerky: *No neměla důvod. Prostě to bylo takové, že stačilo, když jsem se podíval na spolužačku, a to jsem šel přes přechod… prostě to žárlení, to bylo veliký, veliký problém*. Další povahový rys přispívající ke vzniku násilí ve vztahu, kterým je posedlost penězi, uvádí respondentka 4: *Stále mi opakoval, že se nebudu mít dobře na jeho úkor. Že jsem mrcha, která má radši prachy než jeho. Pořád mluvil o penězích a říkal věci jako: To si myslíš, že s tebou budu jen z čisté lásky? Nebo – mám ten nejhezčí dům.* Respondent 5 zase uvádí: *Jak se jí něco nelíbilo, tak okamžitě ona sama se dokázala vytočit do takové fáze, že byla úplně hysterická prostě. Jo, co ty bys si řekla, že je blbost, mávnu nad tím rukou, tak ona se dokázala vytočit úplně jako do nepříčetnosti.* Výpovědi respondentů se tedy shodují v tom, že alkohol nehrál ve vzniku násilí ve vztahu roli. Výpověď respondentky 2 se vymyká těm ostatním: *On měl hodně sklon k pití a vlastně, když se napil, tak se nedalo s ním bavit tak, aby jako to nevyvolávalo agresivitu.* Ze zkušeností respondentů tedy vyplývá, že existuje mnoho faktorů ovlivňujících násilné chování, ale každý člověk je jedinečný a u každého jedince může být spouštěč jiný.

Hrůzy, které mě potkaly

Zde najdeme kódy zahrnující denní život respondentů a popis jak fyzického, tak psychického násilí, které bylo agresorem pácháno na obětech. Díky těmto kódům budeme mít hlubší vzhled do žité zkušenosti respondentů s domácím násilím a taky lépe pochopíme psychiku agresorů.

Zařazené kódy: Denní hrůzy, první napadení, zvěrstva, velké zhoršení, stupňování, jen služka

Domácí násilí, které bylo na respondentech pácháno, bylo zpočátku psychické. Respondentka 4 popisuje první psychicky útok: *Poprvé došlo k slovnímu napadení asi tři měsíce od začátku vztahu. Chtěl další peníze za pomoc na bytě. Já už neměla žádnou rezervu, tak jsem mu řekla, že mu teda dám svůj notebook, ať ho prodá. Že už nemám skoro ani na jídlo… Začal na mně řvát a nadávat mi… řval na mně snad tři hodiny v kuse, že mi nevěří, že mám někde určitě nějaké peníze schované.* Respondentka 3: *Stoupl ke mně a řekl mi, že*

můj manžel udělal to, a to, tamto a za to můžu, protože jsem kurva… Takt to když vám šeptá, jak kdyby těhotné ženě do ucha, a stojí u vás jako fakt nalepený na obličeji a je to takovej ten jízlivej tón, tak fakt vám je prostě špatně a zle a prostě nechápete a nevíte, proč to říká. Respondent 5 byl zase zoufalý z toho, že cokoliv udělal, bylo špatně. Ačkoliv se respondent snažil chovat tak, aby jeho partnerka byla spokojená, vždycky bylo něco špatně: *Když jsem nic nedělal a jenom třeba seděl, tak jenom ty jsi hajzl, ty nic neděláš! Když jsem umýval nádobí, vařil jsem, protože já rád vařím, všechno tady toto, tak ty jsi taková buzna! Ty stojíš jenom v kuchyni, ty jsi úplný debil! Chápeš to, takže na jednu stranu nic nedělám, jsem hajzl a pak, když stojím v kuchyni a vařím, tak jsem prostě zas buzerant, který stojí u plotny a vyvařuje a toto.* Respondentka 1 si také prošla psychickým násilím a popisuje dopad na svoji psychiku: *On nejenom fyzicky, ale i psychicky tě týrá. On ti říká, že za nic nestojíš jo, že jsi škaredá a tak dále po porodu a kdesi cosi. Takže vlastně já jsem měla i to, že jsem se ho bála nejen fyzicky, ale i psychicky mě úplně zdeptal.*

Z výpovědí respondentů vyplývá, že psychické násilí se projevovalo převážně ve formě nadávek, řevu, vyhrožování a ve snaze násilné osoby vyvolat v oběti pocit viny a snížit jí sebevědomí. Z výpovědi můžeme také vyčíst, že slova ubližují stejně jako fyzické ataky a mohou mít vážný dopad na psychické zdraví ohrožené osoby. Ševčík a Špaténková (2011, s. 48-49) tvrdí, že psychické násilí ve velké míře ovlivňuje sebedůvěru a sebepojetí ohrožených jedinců. Psychické násilí postupně přerostlo ve fyzické ataky. Respondentka 1: *Byl na mě zlý, jako křičel na mě, byl agresivní, ale uhodil mě až potom. Až po porodu.* Respondentka 4 popisuje první fyzické napadení: *První fyzické napadení přišlo brzy po tom slovním. Stál několik metrů ode mě, pak se rozběhl proti mně a vší silou do mě strčil, až jsem… odlítla jsem kus dozadu a spadla na záda. Přišel ke mně, začal mi plivat do obličeje a sypal na mně popel z cigarety a pořád sprostě nadával. Pak se otočil a odjel.* Z odpovědí respondentů tedy plyne, že násilí, které bylo zpočátku psychické, se začalo stupňovat a po čase se dostavily i fyzické ataky. Daigand (2014, s. 29) popisuje, že pokud dojde k prvnímu násilnému napadení, je pravděpodobné, že budou následovat další fyzické ataky. Respondentka 1 uvádí, že ačkoliv po prvním fyzickém napadení následovalo období klidu, později se ataky opakovaly až jednou týdně: *Pak se to stupňovalo. To bylo třeba klidně jednou týdně.* Respondentka 2 také uvádí, že k násilí docházelo opakovaně: *No nebylo to každý den nebo každý týden, jo. To ne, ale třeba jednou za měsíc nebo za měsíc a půl jako něco bylo, anebo mě aspoň vyhrožoval. Jakože… dávej si pozor, co říkáš. Takovým tím… přes zuby cedil prostě takový, že mě vystrašil tak, že jsem prostě se bála…*

Co se týká denního života, z výpovědí respondentů vyplývá, že násilný partner se své oběti snažil sociálně izolovat. Respondentka 3: *Začal žárlit na moje přátelé, ať to byly holky nebo vlastně muži, to bylo úplně jedno. Klienty mi zakazoval…* Respondentka 1 už byla tak psychicky vyčerpaná, že se sama nechtěla s nikým stýkat: *Vlastně já jsem se nechtěla s nikým stýkat, protože jsem měla strach, takže jsme byli pořád sami s Honzíkem.* Partnerka respondenta 5 měla přesný přehled o tom, kdy přijde z práce a pokud se opozdil, byl to veliký problém. Násilná partnerka byla velice žárlivá a pořád respondenta 5 podezřívala z nevěry: *A my jsme přitom byli spolu furt jo. Já jsem nikde nechodil. Já bez ní jsem nešel nikam do hospody, nic. To neexistovalo. Jako já z práce, když jsem jel, tak ona už stopovala, abych se o minutu nezdržel. Přesně věděla, kdy odrazím, kdy dojedu, jak dlouho mě trvá cesta. Nedej bože, kdybych píchl, že.* Odpovědi respondentů se shodují v tom, že v partnerském vztahu docházelo k tak zvanému sociálnímu násilí, které Voňková a Spoustová (2006, s. 27) definují jako snahu násilné osoby svého partnera sociálně izolovat. Oběť se tedy nemá se svými problémy komu svěřit a je na všechno sama. Respondent 5 si musel sociální izolací také projít: *Ona okamžitě prostě reagovala na cokoliv. Mně došla zpráva, a ona už byla ve střehu prostě, jestli to není náhodou nějaká ženská, nebo to. Nedej bože se někde s někým bavit... To je konec!* Respondentka 4 také popisuje sociální izolaci, ale její partner se zde dopouštěl i tak zvaného ekonomického násilí. Čírtková (2016, s. 10) definuje ekonomické násilí jako nadměrnou kontrolu násilné osoby nad peněžními prostředky oběti. Partner se snažil respondentku 4 ponížit a snížit jí sebevědomí: *Přítel mi dával postupně ultimáta typu zrušit si účet, výplatu posílat na jeho účet, maximálně jedenkrát za čtrnáct dní se vyvětrat, nechodit na pracovní obědy s kolegyněmi z důvodu ušetření peněz, nekupovat nic do mého domu, ale investovat do jeho domu…Musela jsem povinně meditovat… Tvrdil, že pokud není domácnost můj koníček, nejsem správná žena. Vyžadoval vaření a úklid na svém domě, i když jsme spolu nebydleli z důvodu, že jsem mu v dané době nemohla přispívat tolik, kolik chtěl.*

Moje reakce

V nadřazeném tématu moje reakce se zabýváme reakcí respondentů na psychické a fyzické násilí agresora.

Zařazené kódy: Akce reakce, neubráníš se, nic jsem neřekla, vykecej se z toho, útěk, návrat domů

Respondenti se neustále snažili zmírnit agresivní chování násilného partnera. Ať už zkoušeli cokoliv, násilné chování ze strany partnera stále pokračovalo. Respondentka 3 v rozhovoru zdůrazňovala, že se snažila partnera dále neprovokovat a v podstatě se nijak slovně nebránit, protože by to bylo ještě horší*: Já jsem věděla, že je nejlepší být ticho, neprovokovat ho. I když třeba jsme jeli domů, tak on jel strašně rychle a vždycky jsem se bála, že nás zabije…Takže fakt jako neprovokovat toho muže víc než… on se dokázal naštvat z 0 na 100 za vteřinu, takže tak nějak jsem…. Já jsem se bála už potom nejenom o sebe, ale i toho malýho a určitě jsem ho neprovokovala, nikdy.* Respondentka 4 se také snažila násilného partnera ničím neprovokovat a snažila se splnit jeho požadavky: *Pořád jsem jen ustupovala a snažila se dělat, co chtěl*. Respondentka 2 se také snažila vyhýbat potencionálním konfliktům a uvádí, že když to šlo, radši odešla: *Já jsem se tomu snažila vyhýbat, protože jsem viděla, jako už jsem na něm poznala, že má nějakou určitou… určitou hladinku, že má nějak popito. A viděla jsem ty oči a věděla jsem, že teď už si nemůžu nic dovolovat, tak jsem prostě šla třeba radši spát nebo jsem se tomu prostě vyhýbala, protože jsem věděla, že jakýkoliv konflikt vyvolá něco, jo.* Respondent 5 uvádí, že bylo nejlepší prostě utéct: *Nejlepší bylo se sebrat a jít pryč.*

Z výpovědí respondentů vyplývá, že se snažili násilnému partnerovi za každou cenu vyhovět, neustále ustupovali a snažili se vyhnout konfliktům. Čírtková (2016, s. 30) tvrdí, že ohrožené osoby si postupem času vypěstují k násilnému partnerovi veliký strach a myslí si, že násilné chování vyvolaly ony samy. Snaží se tedy dělat, co jim partner říká, aby se vyhnuly dalšímu napadení. Dále se respondenti shodují ve snaze odejít z místnosti nebo utéct, aby zabránili konfliktu. Jediný, kdo se svou odpovědí liší od ostatních, je respondent 5. Byl totiž jeden okamžik tak zoufalý, že dal své partnerce facku. Jde ale vidět, že respondent není násilný, protože zmiňuje, že na již zmíněný způsob obrany není pyšný: *Jako na co jsem se zmohl, abych ju uklidnil, tak jsem jí dal facana. Jo, to jako se přiznávám. Já vím, je to hrozné… Ale když už člověk fakt neví jako, tak prostě jenom normálně prostě klasickou facku. Ne, že bych jí dal někdy pěstí. Panebože, to nikdy, to nikdy! Ale to už mi to připadalo jako takové, že ju třeba tím zklidním. Že to pomůže prostě.*

Proč zůstávat?

Zde zjišťujeme, proč respondenti zůstávali v partnerském vztahu s agresorem a co jim bránilo z tohoto vztahu odejít.

Zařazené kódy: Sliby chyby, nemám kam jít, řešení neexistuje, ho to přejde, pořád ho miluju

Ve většině případech se násilník respondentům po incidentu omlouval a sliboval, že už se to nikdy nebude opakovat. Ševčík a Špaténková (2011, s. 83) toto období ve vývoji vztahu nazvali jako fáze napětí, kdy agresor své chování odůvodňuje, partnerovi se ospravedlňuje a slibuje, že už se útoky nikdy nebudou opakovat. Respondentka 1: *A když poprvé to udělal, když mě teda fyzicky napadl, tak se mi omluvil, strašně toho litoval a že už se to víckrát nestane.* Podobnou zkušenost má také respondentka 3: *Žejo to máte pořád dokola ty sliby a prosby. Vlastně s každou takovouhle jako kdyby hádkou nebo napadením nebo psychickým nějakým útokem, tak ty sliby byly pořád stejný. Jako chci být s váma, změním se, už to bude dobrý.* Obě výpovědi se shodují v tom, že násilný partner po útoku sliboval, že se polepší, ale tyto sliby nikdy nedodržel. V případě respondentky 1 se partner postupem času dokonce přestal za své útoky omlouvat: *On už se pak za to ani neomlouval. Už mu to bylo jak kdyby jedno.* Respondenti tedy žili v naději, že se situace zlepší a všechno bude zase v pořádku. Tato přání se ale nikdy nevyplnila. Respondentka 2 uvádí: *No, že si z toho vezme třeba ponaučení a že už to třeba neudělá, jo. Že třeba potom pořezání, jako když vlastně, tak jsem si říkala, že bude hodnej, a že si bude sypat popel na hlavu, a že prostě jako bude nejhodnější, ale on pokračoval jak kdyby dál.*

Jak jsme již psali výše, respondenti se tedy ocitli ve fázi napětí, která je podle Ševčíka a Špaténkové (2011, s. 83) charakteristická také tím, že ohrožené osoby doufají a věří v to, že bude zase všechno v pořádku. Respondentka 4 si fází napětí prošla také: *Říkala jsem si, až prodám byt a dořeší se to, bude zase hodný, v klidu... samozřejmě se ani pak nic nezměnilo.* Také respondentka 1 si myslela, že má její manžel těžké období, a že se po čase přestane chovat agresivně: *Já jsem si myslela napřed ze začátku, že jako to přejde, že on je třeba nervózní z něčeho z práce a tak.* Respondent 5 však uvedl, že jedním z největších důvodů setrvání v násilném vztahu bylo sexuální napětí: *Tam hlavně šlo o sexuální stránku. Tam to bylo prostě o tom, že opravdu ten sex byl opravdu takový…Jako ten sex tam hrál velkou, strašně velkou roli. Já už jsem několikrát chtěl vždycky odejít a vždycky pak stejně…* Je pozoruhodné, že respondent 5 svoji zkušenost nenazývá domácím násilím, ale velmi

toxickým vztahem: *Víš jak, toto není, že já jsem byl úplně jakože týraný. To byl spíš takový, jak bych řekl, toxický vztah. To byl takový opravdu hodně toxický vztah.* Tento výrok se dá přirovnat ke tvrzení Ševčíka a Špaténkové (2011, s. 22), kteří popisují neschopnost mužů přiznat si, že jsou psychicky nebo fyzicky týráni.

Jeden z důvodů, proč oběti setrvávají v násilném vztahu, je i ten, že nemají kam jít. Respondentka 2 svého partnera neopustila, protože neměla kam utéct: *No, ale nic jsem s tím neudělala, protože jsem se neměla kam vrátit. Vlastně už jsem měla dítě malý jo, tak jsem prostě doufala, že to nějak prostě dopadne, no.* Respondentka 1 měla kam jít, ale nechtěla to se svým partnerem vzdát a stále doufala, že se jeho chování zlepší. Z rozhovoru ale vyplývá, že respondentka nechtěla, aby její syn přišel o otce: *No právě mně drželo to, že neměla jsem, jak kdyby kam s tím dítětem jít. Já jsem věděla, že můžu jít k rodičům, ale pořád jsem nechtěla, jak kdyby to rychle vzdát. Pořád jsem si říkala, že se to zlepší. A potom jsem měla možnost jít do toho domu, kam chodí ty ohrožené matky s dítětem, kam chodí… ano do azylového domu. Ale to jsem taky moc nechtěla… vlastně ten Honzík tam měl všechno k životu, co potřebuje.* Respondentka 3 byla finančně zajištěná a také měla kam jít, ale s partnerem ji pojila láska, intimní život a potomek, a proto domácí násilí nadále snášela a nebyla schopná odejít*: Jo, že vlastně jako ta oběť si vlastně i škodí tím, že já jsem ho milovala, byla jsem doma se třema děckama, čekala jsem s ním dítě, měla jsem s ním dítě... A vy se jako bojíte, co bude dál, jo. Každá ta žena, když čtu ty příběhy, tak ona řeší, co s nama bude, kam půjdem, bude o nás postaraný? Protože já jsem finančně byla zajištěná, jo. Ale já jsem vlastně ho milovala, spojoval nás syn, spojoval nás intimní život, jako sex nám vyhovoval oběma.* Respondentka 1 v rozhovoru zmínila strach. Respondentka 1 hovořila zejména o strachu z následků jejího odchodu od násilného partnera: *Ty ženy mají strach, on v nich vybuduje ten agresor takový strach… Ony mají strach o sebe a o své dítě anebo když vyhrožuje, že si ju všude najde, že si ju podá, že ju nahlásí na sociálce, že přijde o dítě, tak ty ženy mají strach. Ten strach je… nejvíc co může být ten strach. Ona už nemá strach, že ju zbije. Ona má strach, že když odejde, tak že se jí stane něco horšího. To je to.* Respondentka 4 také hovoří o strachu, který zcela jistě pramenil z velice nízkého sebevědomí, a také z domnění, že je problém v ní samotné: *Věřila jsem, že je něco špatně se mnou, říkal, že si za jeho chování mohu sama, že jsem hloupá, neschopná, přestávala jsem si věřit ve všem. Bála jsem se lidí. Bála jsem se všeho.* V obou případech se násilný partner snažil svoji oběť psychicky vyčerpat tak, aby neměla sílu dál vzdorovat a odejít ze vztahu. Dalším cílem

partnera bylo snížit sebevědomí oběti, což v případě respondentky 4 způsobilo strach absolutně ze všeho.

Konec vztahu

V dalším nadřazeném tématu se nacházejí podtémata a kódy týkající se momentů, které vedly k ukončení partnerského vztahu. Najdeme zde podtémata a kódy, které vyjadřují tak zvanou poslední kapku, po které byl vztah definitivně ukončen, možnost podpory zvenčí, které mohla oběť využít a případnou reakci agresora na ukončení partnerského vztahu.

Zařazené kódy: poslední kapka, odchod kvůli dětem, kam jít, uteč, dokud můžeš, do rozvodu teror, po rozvodu klid

Respondentka 2: *No, bylo to asi to, že jsem si začala uvědomovat, že lepší to nebude prostě, že to bude furt stejný nebo horší. A jako v tom jsem jako nehodlala setrvávat. Už kvůli té malé, a i sama sobě, protože jsem si říkala takovýhle život já prostě žít nechci jako já chci se vracet domů a mít klid a prostě nebát se, takže to byl ten hlavní důvod.* Respondentka 2 dlouho nemohla najít odvahu násilného partnera opustit. Nakonec ji přimělo odejít uvědomění, že chování násilného partnera se nikdy nezmění, naopak se bude zhoršovat. Respondentka si tedy uvědomila, že už takové násilí zažívat nechce. Respondentka 4 si po agresivním útoku svého partnera také uvědomila, že v tomto vztahu bude vždycky ona ta submisivní a rozhodla se odejít: *Když mne naposledy zbil, otočil mne hlavou dolů a dostala jsem sice jenom na zadek… Ale jak mně otočil a držel hlavou dolů, tak jsem skoro omdlela. Pak mne hodil na zem a odešel. Nějakou dobu jsem tam ležela a nemohla dýchat… Když se to uklidnilo, zvedla jsem se a odešla z toho domu definitivně. Došlo mi, že pro něho jsem jen věc, služka do kuchyně a nikdy to nebude rovný vztah.* Vargová, Pokorná a Toufarová (2008, s. 44) tvrdí, že role ve vztahu, kde dochází k domácímu násilí, jsou vždy rozděleny nerovnoměrně. To znamená, že jeden partner je dominantní a druhý je submisivní. Respondent 5 také hovořil o posledním napadení, po kterém násilnou partnerku definitivně opustil: *Tož to dopadlo nakonec tak, že museli dojet policajti. A víš, co ona udělala? Ona šla tady do tohoto pokoje a normálně si vyvlékla do naha... A pak oni dojeli a ona došla zabalená v dece, že děje se tady něco? Já jsem byl doškrábaný, dobitý, protože jak jsem bránil tady ten… A vlastně toto už byla poslední kapka, co vlastně jsem to ukončil úplně fakt už… jakože natvrdo.*

Výpovědi respondentů se shodují v tom, že účastníci výzkumu prozřeli a uvědomili si, že chování násilného partnera se nikdy nezmění, a že jediný, kdo je může zachránit, jsou oni

sami. Respondentka 1 si také uvědomila, že musí od agresora odejít. Samozřejmě odešla i kvůli sobě, ale hlavním důvodem odchodu byl její syn. Uvědomila si, že násilný vztah může jejího syna ve velké míře ovlivnit a chtěla pro něj jen to nejlepší: *Jenomže pak jsem si uvědomila, to měl vlastně 3 roky… a to jsem si uvědomila, že on už to vnímá. Že on už třeba vidí jo, že on je na mě zlý nebo že křičí. A to dítě to strašně vnímá, tak i kvůli tomu jsem odešla. Aby on v tom nežil.* Jediný, kdo se svou odpovědí liší od ostatních, je respondentka 3: *Vždycky jsem se modlila a říkám: Pane Bože ty to vidíš, jak se tady v tom plácám. Mám ho ráda, tak mi řekni, co mám dělat. A já už jsem pak říkala Pane Bože, tak když nejsem schopná se s ním rozejít, tak ať si najde nějakou pipinu, která bude stejná, jak on, a ať prostě odejde. Že já fakt to jako nezvládám, jo. A fakt se to tak stalo, že vlastně on se odstěhoval.* Respondentka 3 k násilnému partnerovi chovala takové city, že od něj nedokázala sama odejít, ačkoliv věděla, že jeho chování je špatné. Nakonec to byl sám agresor, kdo vztah ukončil.

Co se týká podpory zvenčí, respondenti se mohli obrátit na svoji rodinu. Respondentka 3 měla velikou podporu ve své rodině: *A vlastně tehdy švagr domluvil takovou jako rodinnou radu, že jsme si sedli u stolu s těma děckama dospívajícíma, a prostě řekl, že domov má být bezpečný místo pro děcka a pro matku, že pokud není, takže on tam prostě bude mít zákaz.* Také respondentka 1 hovořila o pomoci svých rodičů: *Ti naši mě drželi nad vodou. Jak finančně mně pomohli, tak prostě mě drželi psychicky. Nejvíc. Fakt nejvíc. To můžu poděkovat.* Obě respondentky tedy hovořily o podpoře své rodiny. Z výpovědí vyplývá, že jsou svým rodinám opravdu vděčné za jejich podporu a pomoc. Respondentka dále zmiňuje pomoc svých kamarádů s odchodem od agresora: *Měla jsem kamarády, ti dojeli s dodávkou, naházeli jsme tam Honzíkovu postýlku, všechny věci jo, jinak jsem tam nechala pračku, ledničku… Mě to nezajímalo. Hlavně naše oblečení, pro Honzíka co nejvíc věcí. Odjeli jsme.* Respondent 5 naopak hovořil o tom, že se bál někomu svěřit, protože by si o něm měli špatné mínění: *Nikomu jsem se nesvěřil. Víš, co by mně na to kámoši řekli? Ty jsi čurák, proč si ňou jsi? Co oni by mně řekli? Že jsem prostě debil, že mám svůj byt a že su s ňou.* Respondentka 2 neměla žádnou pomoc od rodiny, ani od kamarádů, ačkoliv je o pomoc prosila: *A rodiče jsem, prostě mamce jsem volala, že co se mi stalo. A ta mě ještě vynadala, že mi děkuje za pěkný dárek k narozeninám, protože měla narozeniny zrovna, když se mi to stalo a volali policajti v pět ráno. A že si doufám nemyslím, že bych tam šla s dcerou bydlet. Tak jsem si to nemyslela teda.* Respondentka 2 dále zmiňuje pomoc od sociálních služeb, konkrétně správy sociálního zabezpečení: *Já jsem na té sociálce jsem byla a tam mě řekla*

paní, že nárok na žádnej byt nemám, protože vlastně byt mám. To tam, kde bydlel on. A jak jsem říkala sociálka mě řekla, že když tam bydlet nechci, tak že mám jít bydlel na hotel a dceru, že mám dát do dětského domova. To byla pomoc od sociálních služeb tenkrát. Respondentka uvádí, že neměla peníze na pronájem nového bytu a pomoc hledala na již zmiňované správě sociálního zabezpečení. Tam kde jí bohužel nemohli poskytnout pomoc, kterou potřebovala. Co se dále týká sociálních služeb, respondentka 1 věděla o existenci azylových domů, ale této sociální služby nechtěla využít: *A potom jsem měla možnost jít do toho domu, kam chodí ty ohrožené matky s dítětem, kam chodí… ano do azylového domu.* Respondent 5 se také rozhodl pomoci sociálních služeb nevyužít: *Ani do poradny jsem nešel.* Z rozhovorů můžeme usoudit, že účastníci výzkumu měli povědomí o některých sociálních službách určených pro jedince s obdobnými problémy, ale ve většině případů se rozhodli této pomoci nevyužít. Jediný, kdo vyhledal odbornou pomoc, byla respondentka 3: *Já jsem domluvila tehdy nějaké sezení u tady nějaké organizace, která se tím násilím jako zabývá a on tam šel tehdy na nějaké, já nevím, jedno, dvě sezení.*

Když se zaměříme na reakce agresora po ukončení násilného vztahu, z rozhovorů můžeme vyčíst, že násilný partner se snažil udržet kontakt s respondenty pomocí telefonátů nebo psaní SMS, kdy jim buď posílal výhružné zprávy a nadávky nebo prosil o odpuštění: Respondentka 1: *On potom začal vyhrožovat. Buďto telefonem nebo tam jezdil. Ale po rozvodu už byl klid.* Respondentka 2 také hovoří o nemístných řečech a nadávkách: *Jako takhle, že by mě bil, to už ne. To už na mě nešáh. To spíš jako třeba takový řeči měl. Když se opil, tak měl takový husný řeči jako… kecy a tak.* Respondentka 4 uvádí, že násilný partner na ni dokonce chodil čekat před budovu, kde pracovala a snažil se ji zmanipulovat: *Většinou mně kontaktoval a posílal mi SMS… někdy omluvné, a jindy sprosté. Vždycky to byla moje chyba. Často chodil k mé práci čekat, až skončím. Ptal se, jestli jsem to již pochopila a jestli jsem se změnila.* Respondent 5 hovoří o tom, že ho bývalá násilná partnerka přišla obtěžovat i do restaurace, kde večeřel se svojí nynější manželkou a přáteli: *Ona došla a že ať mě ten tvůj neobtěžuje. Pořád, že chce šukat se mnou a takové jako. Před těma lidma, před těma známýma tam řvala na celou hospodu. Moja teda zachovala, jakože úplně rekorum – seber se a vypadni! Tak ona viděla, že to nezabírá, se sebrala a šla pryč.* Z výpovědí respondentů můžeme vyvodit, že agresor se oběť po ukončení vztahu snažil kontaktovat (telefonáty, SMS zprávy) a v některých případech ohroženou osobu pronásledoval až do práce nebo třeba do restaurace. Tato zjištění potvrzují tezi Čírtkové (2020, s. 51), která popsala chování násilného partnera po ukončení vztahu, které se projevuje vyhrožováním a nadávkami

mířenými na oběť, útoky na nynějšího partnera oběti a ničením osobních věcí ohrožené osoby.

Dopady na mě

Téma dopady na mě se zabývá dopady domácího násilí na respondenty, ať už se jedná o psychické nebo fyzické dopady.

Zařazené kódy: moje psychika, už jsem jiná, trauma 4ever, fyzické následky, čára v životě, strach ze zlých lidí

Z výpovědí respondentů lze vyčíst, že domácí násilí ve velké míře ovlivňuje jak psychické, tak fyzické zdraví jedinců ohrožených domácím násilím. Násilný partner v respondentce 1 vybudoval takový strach, že se každý večer bála, co se stane, až její manžel přijde domů: *Já už jsem, jakoby nečekala každý den, že by došel v pohodě. Já už jsem se každý den třepala a čekala jsem, kdy se ozvou jako v zámku klíč. Já už každý večer, když jsem ulehla, tak jsem se klepala. Prostě už se bála.* Respondentka 3 také pociťovala veliký strach, který dokonce přispěl ke vzniku zdravotních potíží: *Jako budíte v noci… pak jako i to, když jsem zažila já poprvé, že vlastně jsem se vzbudila v noci a začnete se třást a prostě je vám jako fakt zle. Úplně i na té fyzické jako úrovni nebo ty průjmy… potom jsem si říkala, tak to už je jako masakr. Prostě je mi z toho člověka zle jako už fyzicky.* Respondent má dokonce naučenou reakci na zvuk odemykání dveří, kdy se mu stáhne žaludek pokaždé, když tento zvuk uslyší: *Já už třeba v noci jsem se budil, že slyším klíček v zámku. Doteďka, když třeba moja, já jdu spát, protože ráno vstávám do práce, ona přijede od zpěváků a já slyším klíček zámku, tak se mi normálně sevře žaludek. Jo, že prostě už je to kolik roků a prostě furt mám takový ten pocit… prostě to ve mně furt zůstalo.* Respondentka 4 uvádí, že po své zkušenosti s domácím násilím „ztratila sama sebe“. Měla velice nízké sebevědomí a nevěděla, co se životem: *Po rozchodu jsem měla deprese. Sebevědomí na nule. Divný pocit, že jsem se sama sobě ztratila. Že nevím, kdo jsem, co chci. Že už nechci nic. Než jsem ho poznala, chtěla jsem podnikat, byla jsem celkem akční a ráda mezi lidmi. Od té doby, co jsem byla s ním a nějakou dobu potom jsem se cítila lépe sama.* Respondenti dále uvádí, že po své traumatizující zkušenosti měli další fyzické následky. Respondentka 3: *Tělo to hrozně odnese... Já jsem potom šla na operaci žlučníku, kdy mě ho vzali vlastně, když mě bolel žlučník z toho.* Respondent 5 hovořil o podobném problému: *Mezitím jsem měl dvakrát žaludeční vředy. To jsem jako… zdravotně jsem to odesral v podstatě.* Další, kdo měl obdobné zdravotní problémy, je respondentka 1: *Já jsem si získala s těma nervama, tak já jsem si vypracovala, že jsem měla zánět žlučníku.*

Mně řekl doktor, že to mám vyloženě z nervů, z nervového původu, takže mi vzali žlučník. Jediný, kdo se svou výpovědí vymyká ostatním, je respondentka 2. Ta hovoří o zkušenosti s domácím násilím jako o něčem, co se jí stalo „v minulém životě". Dále tvrdí, že když si na toto období svého života vzpomene, necítí strach ani žádné podobné emoce*: Já to neberu vůbec tak, že bych z toho byla nějak špatná, nebo že bych brečela, protože jednak už je to spousta let a jednak prostě se mi to stalo v jiným životě, jak kdyby.*

Z výpovědí respondentů můžeme vyčíst, že dlouhodobý stres, kterým si každý z nich musel projít, měl vliv na jejich psychické i fyzické zdraví. Respondentům se výrazně snížilo sebevědomí a sebepojetí, změnily se jim některé povahové rysy a někteří mají doteď naučenou reakci na určitá podněty, jako třeba respondent 5. Co se týká fyzických dopadů, respondenti měli žaludeční vředy a někteří museli jít dokonce na operaci žlučníku. Všechny uvedené dopady jsou způsobeny dlouhodobým stresem a psychickým nátlakem. Ševčík a Špaténková (2011, s. 42-43) potvrzují, že domácí násilí má negativní vliv na psychické a fyzické zdraví ohrožené osoby. Autoři také popisují důsledky domácího násilí, jako snížené sebevědomí, deprese, úzkosti nebo pochybnosti o smyslu života (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 43). Někteří respondenti chtěli po své zkušenosti pomáhat lidem s obdobnými problémy. Respondentka 1 chtěla založit klub pro ženy, které si procházejí domácím násilím, což nakonec kvůli přitěžujícím okolnostem neuskutečnila: *Já jsem chtěla založit, já jsem se chtěla taky prostě napojit se na některé ženy, abych taky prostě nějaký takový klub, aby se ty holky nebály, abych jim řekla svoje zkušenosti, aby se nebály fakt odejít dřív, než jsem odešla já, protože některým se může stát něco horšího, že.* Respondentka 3 pomáhá ženám s obdobnými problémy, a právě v tom vidí smysl traumatizující zkušenosti, kterou si musela projít: *Prostě jsem to nechápala proč si to musím jako zažít. Dneska už říkám, že je to proto, že vlastně můžu teďka pomáhat těm dalším ženám, že je dokážu líp vyslechnout, že je nesoudím, že jim můžu ukázat stejný povzbuzení, jaký bylo ukázaný mně, že je povzbudím v tom smyslu, že nemusí zůstávat s tím agresorem.*

Dopady na navazování dalších vztahů

Toto téma úzce souvisí s předchozím tématem nazvaným Dopady na mně. Jsou zde podtémata a kódy odpovídající na otázku dopadů domácího násilí na další navazování partnerských vztahů. Tato podtémata a kódy zahrnují schopnost respondenta navazovat nové partnerské vztahy a případnou změnu chování respondenta ve vztazích.

Zařazené kódy: neštvi mě, žádný alkohol, ne tak rychle, už to vidím jinak, hlavně ať je hodný, jiný přístup k mužům

Respondentka 3 hovořila o tom, že po své zkušenosti s domácím násilím nebyla dva roky schopná důvěřovat mužům a byla velice oparná: *Vlastně dva roky jsem nedůvěřovala mužům a jak jsem dřív byla nastavená jako pro vztah, tak fakt jste taková opatrná… Ta psychika se dává hrozně jako dlouho do pořádku.* Respondentka 1 také hovoří o mnohem větší opatrnosti: *Takže je fakt, že už to zanechá na tobě takové malé následky, že si dáváš bacha. Že opravdu toho člověka sleduješ úplně pod mikroskopem a každého malého náznaku si všímáš, jestli jak se chová a tak. Že už prostě jsi strašně pozorná.* Respondentka 4 zase uvádí, že vztah nehledala a neprojevovala svému okolí tolik emocí: *Nechtěla jsem se vázat, nechtěla jsem s nikým bydlet. Muži o mně začali říkat, že jsem chladná. A mají pravdu.* Respondentka 1 uvádí, že ze začátku měla spíše kamarády a jen tak si nikoho k tělu nepřipustila: *Hlavně když třeba tě někdo osloví nebo já jsem hlavně měla víc kamarádů a kamarádek. Nepřipustila jsem si hned jakože někoho k tělu nebo tak.* Respondentka 4 také v rozhovoru zmínila, že už nikdy nebude schopná nikomu plně důvěřovat: *Nevím, mám pocit, že už 100% věřit neumím, že se raději spoléhám sama na sebe.* Respondentka 3 hovoří o jiném přístupu k mužům a o změně priorit v hledání potencionálního partnera: *Vy se nezaměřujete na to, co od toho partnera byste očekávala, nebo jestli by vám vyhovoval, ale na to, jestli je tady ten člověk hodnej, můžu mu věřit, nevztáhl by na mě ruku, neublížil by mi… jo, že přemýšlíte o těch mužích potom jinak. Je to prostě jinej přístup k mužům.*

Výpovědi respondentů se tedy shodují v tom, že domácí násilí mělo vážný dopad na schopnost navazovat další partnerské vztahy. Respondenti měli problém s důvěrou a jakmile viděli jakýkoliv náznak agrese nebo žárlivosti, hned vztah skončili. Na začátku potencionálního nového partnerského vztahu byli velice opatrní. Výpovědi respondentů se shodují s tvrzením Čírtkové (2016, s. 25), která popisuje, že nízké sebevědomí obětí domácího násilí má silný dopad na udržování kontaktu se sociálním okolím. Respondentka 2 také dlouho po ukončení násilného vztahu žádného partnera nehledala, ale hovořila o tom, jak se jí po ukončení vztahu s agresorem ulevilo, a že byla konečně šťastná*: A úplně jsem cítila, jak když něco prasklo ve mně a jako začalo něco novýho. Úplně to byl takovej jako znovuzrození. Úplně jsem se cítila šťastně a můžu říct, že od tý doby nějakou dobu jsem docela dlouho byla sama. Možná třeba 10 let. A ze začátku mi vůbec nikdo nechyběl, vůbec jsem neměla potřebu ani nikoho hledat.* Jediný, kdo se opět svojí odpovědí liší, je respondent 5. Byl sice trochu opatrnější, ale zdá se, že domácí násilí na jeho důvěru k ženám nemělo tak

veliký vliv, jako u ostatních účastníků výzkumu. Respondent 5 uvedl, že svůj potencionální nový vztah vůbec nesrovnával s tím násilným a nesnažil se ve dvou ženách najít žádnou spojitost: *Víš jak to jako… toto já jsem bral, že toto byla moje ex a toto je jiná ženská. Nehledal jsem v tom nějaké, že by… jo kdybych byl ostražitý, tak jsem si ju nevzal a doteďka tady nebydlí. To bysme se mohli jenom potkávat, stýkat se a takhle.*

6.1 Hledání souvislostí napříč tématy

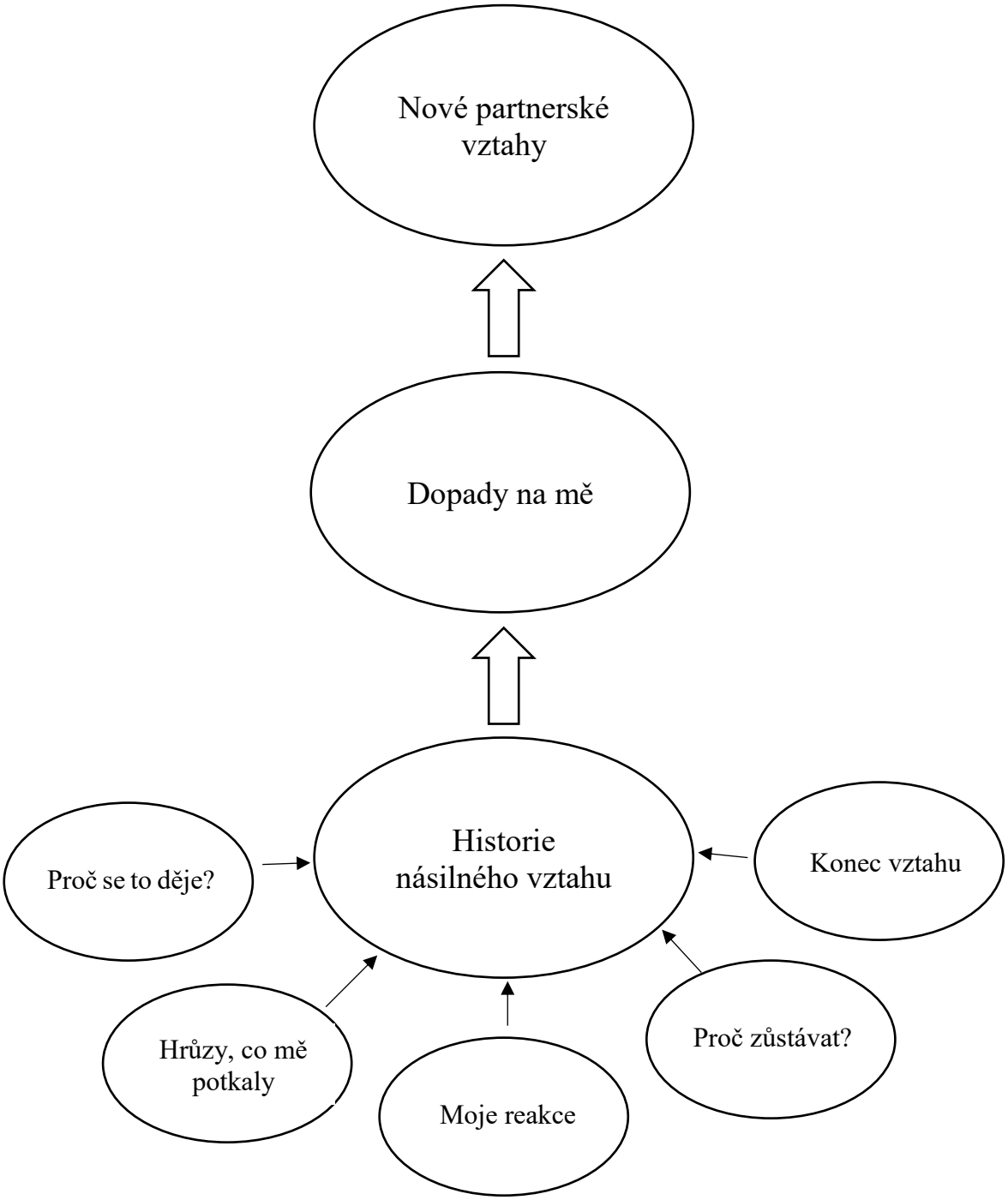

Obrázek 2: Schéma souvislostí mezi tématy

Je velice důležité znát historii respondentů v násilném vztahu, protože dlouhodobý stres zapříčiněný neustálými psychickými a fyzickými útoky, kterými si oběti domácího násilí musely projít, ve velké míře ovlivňuje jejich psychiku a sebepojetí. Tato skutečnost může neblaze působit na jejich přístup k životu. Když se účastníci výzkumu seznámili se svým partnerem, ani nepomysleli na to, že by se z něj mohl stát násilník. Vztah byl zpočátku velice krásný a plný lásky, ale partnerovo chování se rychle změnilo a začaly se objevovat psychické útoky. Šlo především o nadávky, vyhrožování a ponižování. Po čase se začalo docházet i k fyzickým útokům, které se opakovaly a postupně zhoršovaly. Máme za to, že psychické a fyzické násilí mělo veliký vliv na osobnost respondentů. Ačkoliv se účastníci výzkumu několikrát snažili partnera opustit, vždycky se k němu nakonec vrátili. Respondenti postupně začali z partnerova chování vinit sebe, což souvisí se sníženým sebevědomím. Nakonec v sobě ale našli sílu a odhodlání partnera navždy opustit. Ačkoliv už jim po odloučení od partnera nehrozilo žádné nebezpečí, museli se vypořádat s psychickými následky, které domácí násilí způsobilo.

Respondentům se v důsledku psychického a fyzického týrání rapidně snížilo sebevědomí a kompletně přestali věřit lidem okolo sebe, což do značné míry ovlivnilo jejich schopnost navazovat nové partnerské vztahy. Před zkušeností s násilným vztahem byli respondenti extroverti a plní života, ale po ukončení vztahu, kde docházelo k domácímu násilí, se jejich povaha změnila a stali se z nich spíše introverti. Na začátku vztahu s násilníkem respondenti hledali hlavně lásku a vzájemnou chemii, ale po zkušenosti s domácím násilím začali upřednostňovat pocit klidu a bezpečí před vzájemnou láskou mezi partnery. Následkem opakovaných psychických a fyzických útoků byl také narůstající strach z lidí, který se pojí s nedůvěrou ve své okolí. To souvisí se zvýšenou opatrností účastníků výzkumu. To znamená, že respondenti se všímali každého detailu a náznaku násilného chování u svého nového partnera a když se jim něco nepozdávalo, okamžitě ukončili kontakt. Máme tedy za to, že psychické a fyzické násilí má veliký vliv na osobnost a sebepojetí obětí, což úzce souvisí s jejich schopností navazovat nové partnerské vztahy.

6.2 Závěr interpretace dat

V závěru interpretace dat jsme se zaměřili na zodpovězení výzkumných otázek, které jsme si na základě výzkumných cílů a rozdělení výzkumu stanovili:

1. Jaké jsou životní zkušenosti jedinců, kteří se stali obětmi domácího násilí?
2. Jaké momenty vedly k ukončení partnerského vztahu?
3. Jak domácí násilí páchané na obětech ovlivnilo jejich schopnost navazovat nové partnerské vztahy?

Jaké jsou životní zkušenosti jedinců, kteří se stali obětmi domácího násilí?

Nikoho by v životě nenapadlo, že by se mohl stát obětí domácího násilí. Všichni účastníci výzkumu si však museli touto traumatizující zkušeností projít, což navždy změnilo jejich pohled na svět a zanechalo vážné následky na jejich osobnosti. Před seznámením s násilným partnerem byli respondenti energičtí, pozitivní a plní života. Vztah začal jako každý jiný s velice pěknými začátky. Domníváme se, že násilník byl schopný si rychle získat své okolí a jinak to nebylo ani u účastníků výzkumu. Výpovědi respondentů se shodují v tom, že vztah s násilným partnerem začal příliš rychle a partner byl až podezřele „dokonalý". K respondentům se choval mile, byl pozorný a zajímal se o ně, což jim velice imponovalo. Respondentka 2 v rozhovoru popisuje, že vztah se vyvíjel až nebezpečně rychle a partner na začátku vztahu neměl žádné chyby. Máme však za to, že respondenti měli nasazené tak zvané růžové brýle a náznaky násilného chování přehlíželi. To potvrzuje výpověď respondentky 1, která hovořila o tom, že když si na to zpětně vzpomene, partner měl už ze začátku sklony k násilnému chování, ale byla do něj tak zamilovaná, že byla vůči těmto náznakům slepá. Zdánlivě dokonalý partner se ale začal rychle měnit. Respondenti v rozhovorech uvádí, že první napadení byla psychická. Respondentka 3 a respondentka 4 hovořily o tom, že se začaly objevovat chvíle, kdy k nim byl partner hrubý, nadával jim a křičel na ně. Respondenti nechápali, co jejich partnera vede k takovému chování, byli zmatení a nevěděli, jak takovému chování zabránit. K psychickému násilí se po čase začalo přidávat i to fyzické. Respondenti uvádí, že po prvním fyzickém napadení nemohli uvěřit tomu, co se právě odehrálo. Respondentka 2 v rozhovoru uvedla, že to bylo jako zlý sen. Respondentka 3 zase hovořila o tom, že se jí zhroutil celý svět a věděla, že se zapletla se špatným člověkem. Toto zjištění muselo být pro respondenty velice zničující. Tyto chvíle se střídaly s momenty, kdy byl násilný partner k obětem opět milý a pozorný. Domníváme se, že tyto hezké momenty

byly jedním z důvodů setrvání respondentů v násilném vztahu, protože se nechtěli vzdát pěkných chvilek, které s partnerem zažili. Máme také za to, že respondenti doufali v nápravu partnera, takže když se k nim partner choval pěkně, mysleli si, že se změnil a všechno bude zase v pořádku. To potvrzuje respondent 5, který se párkrát pokusil partnerku opustit, ale potom si vzpomněl na hezké společné chvilky, a nakonec se k ní zase vrátil. Respondentka 2 zase hovořila o naději, že se násilný partner poučil a už bude zase hodný. Partnerovo chování se ale nezměnilo, naopak se postupně zhoršovalo. Hezkých chvilek bylo čím dál méně a začaly převažovat psychické a fyzické ataky. Respondenti se snažili všemi možnými způsoby předejít konfliktům s partnerem, ale ve většině případů se jim to nepodařilo. Respondent 5 hovořil o své snaze předvídat nálady násilné partnerky a snažil se chovat tak, aby byla vždycky spokojená. Tohoto cíle se mu ale bohužel nepodařilo dosáhnout. Násilník se snažil své oběti sociálně izolovat, takže respondenti postupem času ztratili kontakt s převážou většinou svých letitých přátel, což pro ně bylo velice zničující. Respondentka 3 v rozhovoru uvedla, že ztrátu přátel považuje za jeden z nejhorších důsledků domácího násilí.

Účastníci výzkumu se kromě sociální izolace, fyzických a psychických ataků museli potýkat také s ekonomickým násilím. Respondentka 2 uvádí, že násilný partner pořád mluvil jen o penězích a postupně ji obral o většinu jejího majetku a peněžních prostředků. Respondentka 1 zase hovořila o tom, že dostávala od násilného partnera velice malou částku peněz na týden, se kterou musela vyžít. Domníváme se, že respondenti si postupně vypěstovali strach z násilného partnera, protože nikdy nevěděli, kdy přijde další útok a ve většině případů nebylo možné se těmto atakům ubránit. Respondenti postupně začali v důsledku poklesu sebevědomí z partnerova chování vinit sami sebe. Navzdory mnoha pokusům od násilného partnera odejít se účastníci výzkumu k němu vždycky vrátili. Jak jsme již uváděli výše, důvodem návratu mohly být silné city k násilníkovi nebo víra, že se jeho chování změní a násilné ataky se již nebudou opakovat. Respondenti začali nabývat dojmu, že z tohoto začarovaného kruhu neexistuje cesta ven. Nakonec ale v sobě našli sílu a odhodlání od násilného partnera definitivně odejít. Máme za to, že účastníci výzkumu si uvědomili, že nechtějí žít ve strachu, a že si zaslouží něco lepšího. Už je nebavilo snášet partnerovo násilné chování, tak se rozhodli s tím jednou provždy skoncovat. Respondentka 2 v rozhovoru uvádí, že po posledním brutálním napadení si uvědomila, že může přijít o život, a že jediným řešením je ze vztahu odejít. Respondentka 4 také po posledním fyzickém útoku prozřela, sbalila si všechny věci a svého partnera definitivně opustila. Respondentka 1 zase hovořila

o tom, že měla strach o svého syna, protože už byl ve věku, kdy vnímá události okolo sebe. Chtěla tedy, aby domácí násilí na jejím synovi nezanechalo žádné následky. Toto rozhodnutí všechny respondenty muselo stát hodně odvahy a úsilí, protože nevěděli, co se bude dít, až partnera opustí. Všichni respondenti uvádí, že nějakou dobu po odloučení se je násilný partner snažil kontaktovat, jak osobně, tak telefonicky. Kromě výhružek a urážek však už k žádnému jinému násilí nedošlo a partner postupně přestal mít snahu získat nad nimi kontrolu.

Máme za to, že zkušenosti s domácím násilím zanechaly na respondentech hlubokou stopu. Dlouhodobý stres zapříčinil nemalé změny na jejich osobnosti a změnil jejich přístup k životu. Respondenti následkem neustálého psychického a fyzického násilí přestali věřit sami v sebe a jejich sebevědomí se rapidně snížilo. Jejich chuť do života se vytratila a stali se z nich spíše samotáři. Respondentka 3 v rozhovoru uvedla, že před zkušeností s domácím násilím byla extrovert a velice pozitivní člověk, ale po rozchodu s násilníkem se změnila. Byla spíše raději sama a dávala si pozor na to, s kým se stýká. I respondentka 4 hovořila o tom, že dříve měla chuť do života, ale po zkušenosti s násilným partnerem ztratila zájem o jakékoliv aktivity. Respondenti také přestali věřit ostatním lidem, protože se báli, že by jim mohli ublížit stejně jako násilný partner. Respondentka 2 uvedla, že už nikdy nebude schopná věřit nikomu jinému než sama sobě. To se samozřejmě promítlo v navazování nových partnerských vztahů. Když se respondenti seznámili s jiným partnerem, byli velice ostražití a při jakémkoliv náznaku násilného chování kontakt ukončili. Jejich hlavním cílem nebylo najít lásku svého života, ale někoho, kdo na ně bude hodný a s kým se budou cítit bezpečně. Respondentka 3 v rozhovoru uvedla, že zkušenost s domácím násilím navždycky změnila její přístup k mužům. Domníváme se tedy, že oběť domácího násilí si navždy v sobě ponese následky traumatu, kterým si musela projít a po dlouhodobém stresu a týrání již nikdy nebude stejná.

Jaké momenty vedly k ukončení partnerského vztahu?

Všichni účastníci výzkumu se shodují v tom, že dlouho nebyli schopni vztah s násilnou osobou ukončit. Respondenti pořád chovali k násilnému partnerovi určitou náklonost, ačkoliv věděli, že je ve vztahu něco špatně. Zpočátku totiž agresivní chování omlouvali a věřili prázdným slibům partnera, který tvrdil, že mu jen ujely nervy, a že už se to nikdy nebude opakovat. Tuto skutečnost potvrzuje Čírtková (2008, s. 30), která uvádí, že ohrožená osoba má tendence násilníkovo chování omlouvat a věřit jeho slibům. Respondenti slibům

partnera věřili právě proto, že k němu pořád chovali city a doufali, že se změní. Respondentka 1 v rozhovoru hovořila o tom, že to s násilným partnerem prostě nechtěla vzdát a věřila v jeho nápravu. Stále doufala, že až se vyřeší partnerův problém s prací, všechno bude jako dřív. Víra ve zlepšení partnerova chování může souviset se střídáním období klidu a agrese, o kterém jsme se zmiňovali výše. Respondentka 3 dokonce v rozhovoru uvádí, že po každém napadení dostávala od násilného partnera dárky, ale později již nemohla jeho prázdné omluvy ani slyšet, protože věděla, že své sliby nikdy nesplní.

Všichni respondenti se během vztahu s násilnou osobou několikrát pokusili odejít, ale nakonec se ke svému partnerovi vždycky vrátili. Důvodem návratu k násilnému partnerovi byla již zmíněná víra v lepší časy. Respondenti nechtěli partnera navždy opustit, protože ho měli pořád rádi a věřili v to, že se poučil a k agresivnímu chování již nedojde. Násilný partner se na nějakou dobu opravdu uklidnil, ale po čase se začaly ataky objevovat znova. To bylo pro respondenty velice stresující zjištění a začali pociťovat bezmoc a zoufalost. Nemohli pochopit, co udělali špatně a proč se partner zase takto chová. Respondentka 2 se za partnerem vždycky vrátila, protože neměla dostatek finančních prostředků, aby se o sebe a o dceru postarala. Jelikož se jí nedostalo žádné pomoci zvenčí a neměla kam jít, nezbylo jí nic jiného než se vrátit k násilnému partnerovi. Respondentka nabyla dojmu, že se ocitla v bezvýchodné situaci, a to pro ni bylo velice stresující.

Všichni účastníci výzkumu se ocitli v situaci, kdy nevěděli, jak svůj problém vyřešit a nabyli dojmu, že prostě není úniku. V tu dobu již měli v důsledku nekonečného ponižování a týrání tak nízké sebevědomí, že nevěřili ve svou schopnost situaci vyřešit. Nakonec ale účastníci výzkumu našli sílu od násilné osoby odejít. Vargová, Pokorná a Toufarová (2008, s 50) popisují fázi, kdy si ohrožená osoba začne uvědomovat vážnost situace, hledá pomoc, a nakonec násilného partnera opustí. Respondent 5 a respondentka 4 hovořili o posledním fyzickém útoku, po kterém si uvědomili, že už nechtějí žít život ve strachu a jediné řešení je násilnou osobu opustit. Oba dva se opravdu začínali bát o svůj život a tento nepřekonatelný strach je donutil udělat konečné rozhodnutí a násilného partnera opustit. I respondentka 2 v rozhovoru popsala moment, kdy jí došlo, že si zaslouží lepší život a záleží jen na ní, jaký si ho udělá. Po posledním útoku, kdy ji partner vážně pořezal, se postupně odhodlala od něj odejít. Respondentka v rozhovoru uvedla, že když násilného partnera opustila, poprvé za dlouhou dobu pocítila štěstí a naději. Respondentka 1 v rozhovoru uvádí uvědomění, že její syn už je dost starý na to, aby fyzické a psychické ataky vnímal. Chtěla pro svého syna jen

to nejlepší a bála se, že by ho tato traumatizující zkušenost mohla ovlivnit. Respondentka 1 samozřejmě odešla také kvůli svému bezpečí, ale hlavním důvodem byla ochrana syna. Účastníci výzkumu se tedy shodují v tom, že zpočátku věřili partnerovým slibům a mysleli si, že všechno bude zase dobré. Ataky ale pokračovaly. Respondenti si ale nakonec uvědomili, že si svůj život můžou řídit sami a z násilného vztahu odešli. Jediný, kdo se od ostatních liší, je respondentka 3, která ke svému partnerovi chovala takové city, že nebyla schopná vztah ukončit. Ačkoliv věděla, že jediným řešením je násilného partnera opustit, nebyla schopná od něj odejít. To v ní vyvolávalo pocity bezmoci a úzkosti. Modlila se tedy, aby byl vztah ukončen z násilníkovy strany. Její modlitby se nakonec splnily, partner si našel jinou ženu a odešel.

Z výzkumu jsme tedy zjistili, že je velice těžké z násilného vztahu odejít, ačkoliv si ohrožená osoba uvědomuje, že je něco špatně. Oběť pořád věří, že bude všechno zase v pořádku, a že se partner změní. Násilník ví, jak oběť zmanipulovat, a nakonec v ní vyvolá takový strach a malé sebevědomí, že není schopná odejít. Ohrožená osoba si ale ve většině případech po čase uvědomí, že násilný partner se nikdy nezmění, naopak se situace bude zhoršovat. Ačkoliv oběť může ke svém partnerovi pořád chovat city, už ví, že takhle žít nechce. Je velice důležité, aby ohrožená osoba měla po odchodu od násilného partnera podporu zvenčí, ať už je to rodina, přátelé nebo pomoc sociálních služeb.

Jak domácí násilí páchané na obětech ovlivnilo jejich schopnost navazovat nové partnerské vztahy?

Z výzkumu vyplývá, že zkušenost s domácím násilím všechny respondenty do určité míry ovlivnila, a to i v oblasti navazování nových partnerských vztahů. Všichni respondenti se shodli na tom, že po této traumatizující zkušenosti už nebyli stejní. Respondentka 2 a respondentka 4 v rozhovorech hovořily o tom, že před zkušeností s domácím násilím byly velice pozitivní, energické a byly rády obklopeny lidmi. Po rozchodu s násilníkem se však změnily – volný čas spíše trávily samy nebo s pár blízkými přáteli a ztratily chuť do života. Násilný partner v nich vyvolal takovou nedůvěru k lidem, že se nějakou dobu svého okolí stranily. Bylo pro ně velice těžké se s traumatizující zkušeností vyrovnat a ve většině lidí viděly spíše hrozbu. Z výpovědí respondentů také plyne, že respondenti ztratili sebevědomí a někteří trpěli depresí. Domníváme se, že neustálé ponižování, vyhrožování a útoky na jejich osobu si vybraly svou daň. Všichni respondenti se shodli na tom, že po ukončení násilného vztahu si dlouho žádného partnera nehledali a nějakou chvíli se cítili lépe sami,

protože se báli že by mohli potkat další násilnou osobu. Z rozhovorů můžeme také vyvodit, že všechny respondentky ženského pohlaví měly problém důvěřovat mužům. Respondentka 2 dokonce v rozhovoru uvedla, že už nikdy nebude schopná důvěřovat lidem obecně. Účastnice výzkumu byly velice ostražité a srovnávaly své potencionální partnery s bývalým násilným přítelem. Jediným cílem respondentek bylo najít si člověka, který bude jiný než jejich bývalý násilný partner. Snažily se tedy pozorovat chování potenciálního partnera a pokud viděly jen malý náznak násilného chování, kontakt okamžitě ukončily.

Z výzkumu jsme také zjistili, že výpovědi účastníků výzkumu ženského pohlaví jsou si velice podobné. Naopak výpovědi respondenta mužského pohlaví se od ostatních ve většině případů liší. Gray (2020, s. 58) tvrdí, že ženy reagují na stres jinak než muži. Výpovědi respondenta 5 se s ostatními účastníky výzkumu shodují v tom, že po ukončení násilného vztahu si nějakou dobu nikoho nehledal, ale domníváme se, že zkušenost s domácím násilím neovlivnila jeho schopnost navazovat nové partnerské vztahy v takové míře, jako u respondentek ženského pohlaví. Z výpovědí respondenta 5 plyne, že na začátku nového vztahu byl opatrný a nějaký čas mu trvalo připustit si ženu k tělu, ale v rozhovoru uvádí, že svoji eventuální partnerku vůbec nesrovnával s násilným vztahem, kterým si musel projít. Respondent 5 rovněž hovoří o ztrátě sebevědomí, ale ne v takové míře, jako respondentky ženského pohlaví. Jak jsme již uváděli v předchozí kapitole, respondent 5 se od účastníků výzkumu ženského pohlaví liší také tím, že vztah s násilnou osobou nazývá toxickým a tvrdí, že nebyl týraný, ačkoliv vztah s násilnou osobou splňoval všechny znaky domácího násilí. Čírtková (2009 in Ševčík a Špaténková, 2011, s. 41) popisuje čtyři znaky domácího násilí, a to násilí mezi osobami ve společné domácnosti, stupňování násilí, opakování útoků a rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu. Ševčík a Špaténková (2011, s 41) však tvrdí, že k domácímu násilí může po čase docházet kdekoliv, i na veřejnosti. Domníváme se, že respondent si nechce připustit, že si musel projít něčím, s čím se potýkají hlavně ženy, jelikož je to pro něj velice ponižující. Proto o své zkušenosti mluví jako o toxickém vztahu, který je více běžný, a ne jako o domácím násilí.

Z výzkumu jsme tedy zjistili, že dlouhodobý stres, kterým si ohrožené osoby musely projít, si vyžádal daň na jejich psychickém i fyzickém zdraví. Fakt, že ohrožené osoby musely dlouhodobě snášet výhružky, ponižování, nadávky a fyzické ataky, měl veliký vliv na jejich sebepojetí. Oběti přestaly věřit v samy sebe a ve své schopnosti a ve většině případech vinily z násilníkova chování sebe. Snažily se násilníkovi ve všem vyhovět, aby předešly konfliktu, což se jim nikdy nepodařilo. Po zkušenosti s domácím násilím ohrožené osoby nebyly už

nikdy stejné. Změnil se jejich přístup k okolí, a hlavně k partnerským vztahům. Jejich důvěra k lidem se úplně vytratila a svůj volný čas raději trávily samy, protože ve většině lidí viděly hrozbu. Co se týká navazování partnerských vztahů, nedůvěra k lidem hodně ovlivnila přístup ohrožených osob k opačnému pohlaví. Už nahlížely na partnerské vztahy jinak a hledaly hlavně někoho, kdo bude hodný a nebude jim ubližovat. Nešlo jim ani tak o pocit zamilovanosti jako o pocit klidu a bezpečí. Pohled obětí domácího násilí na svět se po traumatizující zkušenosti zkrátka změnil a už nikdy nebude takový, jako dřív.

ZÁVĚR

Domácí násilí je velice traumatizující zkušenost, která má neblahý vliv nejen na ohrožené osoby, ale také na nepřímé účastníky, jako jsou například děti. Cílem našeho výzkumu bylo lépe porozumět prožitkům osob, které si domácím násilím prošly, ačkoliv tomu, co oběti domácího násilí cítí a prožívají, může plně porozumět jen ten, kdo si touto strašlivou událostí také prošel.

V teoretické části jsme se zaměřili na tři oblasti, a to na domácí násilí, kde jsme popsali znaky, díky kterým můžeme rozpoznat, jestli v domácnosti k něčemu takovému dochází, druhy a fáze domácího násilí, možné faktory, které mohou u některých jedinců přispět ke vzniku násilného chování a také důsledky této traumatizující události na ohroženou osobu. Dále jsme popisovali partnerské vztahy, a to fáze partnerských vztahů, možné konflikty, ke kterým může ve vztahu docházet a problémy, se kterými se partneři mohou potýkat. Kapitolu jsme ukončili informacemi o domácím násilí v partnerských vztazích. Poslední oblastí byly sociální služby. Zde jsme popsali formy a druhy sociálních služeb a možnou pomoc osobám ohrožených domácím násilím. V praktické části jsme se věnovali kvalitativnímu výzkumnému šetření. Výzkumný soubor tvořilo pět jedinců, kteří si prošli domácím násilím. Naším hlavním cílem bylo získat hlubší vhled do problematiky domácího násilí a lépe porozumět traumatizujícím zkušenostem, kterými si účastníci výzkumu museli projít. Také nás zajímalo, jaké faktory mohly přispět ke vzniku domácího násilí, jaké momenty vedly k ukončení násilného vztahu a možné dopady této zkušenosti na schopnost účastníků výzkumu navazovat nové partnerské vztahy.

Z polostrukturovaných rozhovorů jsme zjistili, že nejčastějšími faktory přispívajícími ke vzniku domácího násilí jsou osobnostní rysy násilné osoby, jako například žárlivost. Násilná osoba má potřebu svého partnera stále kontrolovat a neustále má podezření, že je podváděna. Tato vlastnost může souviset se sníženým sebevědomím násilné osoby. Dalším faktorem mohou být různé problémy, které musí násilník ve svém životě řešit, jako hledání zaměstnání, nedostatek finančních prostředků nebo nespokojenost se sebou samým. Zjistili jsme, že ačkoliv se v literatuře často uvádí alkohol jako jedna z hlavních příčin násilného chování, účastníci výzkumu hovořili spíše o výše uvedených problémech než o požívání alkoholu. Z výzkumu také vyplývá, že ačkoliv není lehké násilný vztah ukončit, ohrožené osoby si nakonec ve většině případů uvědomí, že takové zacházení si nezaslouží, a že chtějí pro sebe a případně pro děti lepší život. Nakonec tedy od násilného partnera odejdou. Je ale

velice důležité, aby měla ohrožená osoba nějakou podporu zvenčí, tedy kamarády, rodinu nebo aby případně vyhledala pomoc sociálních služeb. Z rozhovorů také vyplývá, že domácí násilí ve velké míře ovlivňuje jak psychické, tak fyzické zdraví ohrožené osoby. Dlouhodobý stres, který oběti domácího násilí prožívají, může způsobit vážné psychické následky, a to snížené sebevědomí, úzkosti, deprese, změny některých osobnostních rysů, ztrátu chuti do života nebo neschopnost navazovat partnerské vztahy. Z výzkumu také vyplynulo, že dlouhodobý stres může způsobit i fyzické následky, kterými jsou nejčastěji žaludeční vředy.

Naší prací bychom chtěli upozornit na fakt, že problematice domácího násilí se nedostává tolik pozornosti, kolik si zaslouží. V mnoha případech mají ohrožené osoby pocit, že jsou na všechno samy, a že nikdo nemůže pochopit jejich utrpení. Byli bychom rádi, kdyby náš výzkum pomohl ohroženým osobám si uvědomit, že na řešení situace nikdy nemusí být samy, a že je velice důležité si říct o pomoc, ačkoliv jsme z výzkumu zjistili, že to nemusí být vždycky pro oběť jednoduché.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ATKINSON, Rita L, 2003. Psychologie. Praha: Portál. ISBN 80-7178-640-3.
- BĚLÍK, Václav, Stanislava HOFERKOVÁ a Blahoslav KRAUS, 2017. Slovník sociální patologie. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0599-1.
- BLECHOVÁ, Zdeňka, 2022. Partnerské vztahy v dnešní době aneb Jak spolu žít. Plzeň: Zděnka Blechová. ISBN 978-80-87413-89-0.
- BURIÁNEK, Jiří, Jiří KOVAŘÍK, Petra ZIMMELOVÁ a Renata ŠVESTKOVÁ, 2006. Domácí násilí: Násilí na mužích a seniorech. Praha: Triton. ISBN 80-7254-914-6.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2008. Moderní psychologie pro právníky: Domácí násilí, stalking, predikce násilí. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-6886-1.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2020. Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-806-8.
- DALIGAND, Liliane a Véronique BEDIN, 2014. Násilí v partnerských vztazích. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0718-4.
- GIDDENS, Anthony, 2013. Sociologie. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-0807-1.
- GRAY, John, 2020. Muži, ženy a partnerské vztahy. Praha: Omega. ISBN 978-80-7585-539-8.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2010. Velký psychologický slovník. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-686-5.
- HENDL, Jan, 2005. Kvalitativní výzkum: základní metody aplikace. Praha: Portál. ISBN 8073670402.
- JOCHMANNOVÁ, Leona, 2021. Trauma u dětí: Kategorie, projevy a specifika odborné péče. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-4066-4.
- KLEPÁČKOVÁ, Olga, Zuzana KREJČÍ a Martina ČERNÁ, 2020. Trauma-informovaný přístup v sociální práci. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-1950-9.
- LOVAŠ, Ladislav, 2010. Agresia a násilie. Ikar. ISBN 978-80-551-1752-2.

- MATĚJKOVÁ, Erika, 2007. Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích. Praha: Grada Publishing. Partnerské vztahy. ISBN 978-80-247-1832-3.
- MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, 2010. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-818-0.
- MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2013. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7
- ŘIHÁČEK, Tomáš, Ivo ČERMÁK a Roman HYTYCH, 2013. Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6382-2.
- SLAMĚNÍK, Ivan, 2011. Emoce a interpersonální vztahy. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3311-1.
- ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATÉNKOVÁ, 2011. Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-690-2.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda, 2011. Krizová intervence pro praxi. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2624-3.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2007. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
- ÚLEHLOVÁ, Dagmar, 2009. Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně. ISBN 978-80-7013-502-0.
- VENGLÁŘOVÁ, Martina, 2008. Průvodce partnerským vztahem. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2054-8.
- VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ, 2016. Domácí násilí z pohledu žen a dětí: právní stav k 1.1.2016. Praha: proFem. ISBN 978-80-90-4564-5-7.
- VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK a Eva SOLLÁROVÁ, 2019. Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5775-9.

Jiné zdroje

- PETRUSEK, Miroslav. Agrese. In: Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Agrese
- SHERMAN, Lawrence W. a Richard A. BERK. The Specific Deterrent Effects of Arrest for Domestic Assault. In: American Sociological Review [online]. American Sociological Association, 1984 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2095575?seq=1
- VLÁČIL, Jan. Učení sociální. In: Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/U%C4%8Den%C3%AD_soci%C3%A1ln%C3%AD
- Jak může psychoterapie pomoci s týráním a násilím?. In: Hedepy: online terapie [online]. 2020 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: https://hedepy.cz/temata/tyrani-domaci-nasili-a-zneuzivani/?fbclid=IwAR2wVHAf9yQZVMzRKbp5rpF6l9KvWuAzzEq8hIJNSumwLIuLB_LEEQHOBmc
- PŘEHLED O VYKÁZÁNÍ V ČR ZA ROK 2020. In: Domacinasili.cz: Copyright © Bílý kruh bezpečí, z. s. [online]. 2009, 2021 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: https://www.bkb.cz/aktuality/n840-prehled-o-vykazani-v-cr-za-rok-2020/
- PŘEHLED O VYKÁZÁNÍ ZA ROK 2021. In: Domacinasili.cz: Copyright © Bílý kruh bezpečí, z. s. [online]. 2009, 2022 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: https://www.domacinasili.cz/prehled-o-vykazani-za-rok-2021/
- Přehled osobních konzultací v poradnách Bílého kruhu bezpečí 2022. In: Bílý Kruh Bezpečí [online]. 2009 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: file:///C:/Users/p_prokesova/Downloads/2022_cely-rok_statistika-na-web-verejne.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

SMS short message service

č. číslo

s. strana

Sb. sbírky

kol. kolektiv

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Model tří N (Ševčík a Špaténková, 2011, s. 82) 15
Obrázek 2: Schéma souvislostí mezi tématy 52

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Historie v násilném vztahu 36
Tabulka 2: Navazování nových partnerských vztahů 37

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Otázky do rozhovoru

Příloha P II: Ukázka přepsaného rozhovoru

PŘÍLOHA P I: OTÁZKY DO ROZHOVORU

1. Jaká je vaše zkušenost s domácím násilím?
   - Jak vypadal váš vztah, ve kterém docházelo k domácímu násilí?
   - Kdy poprvé došlo k domácímu násilí? Bylo napadení fyzické nebo i psychické?
   - Jak jednotlivá napadení probíhala?
   - V jakých intervalech k těmto napadením docházelo?
   - Co bylo podle vás důvodem partnerova násilného chování?
   - Jak jste na tato napadení reagoval/reagovala??
2. Jak domácí násilí ovlivnilo váš tehdejší denní život?
3. Jak tento vztah skončil?
4. Co bylo impulzem k vašemu odchodu od partnera?
5. Jaké jste měla možnosti po odchodu od partnera?
   - Měl/měla jste nějakou podporu zvenčí nebo jste využila některých sociálních služeb?
6. Jaká byla reakce partnera na váš odchod?
7. Jaká byla po této zkušenost vaše schopnost navazovat nové partnerské vztahy?
   - Jak dlouho vám trvalo, než jste k vašem novému partnerovi našla důvěru?
   - Jak ovlivnila vaše zkušenost s domácím násilím vaše chování v milostných vztazích?
8. Je ještě něco, co byste chtěl/a zmínit?

PŘÍLOHA P II: UKÁZKA PŘEPSANÉHO ROZHOVORU

V: Tak, souhlasíš s tím, že tyto údaje z rozhovoru můžu použít do své bakalářské práce? Rozhovor bude samozřejmě anonymní

R: Ano, souhlasím.

V: Super, tak můžeme začít. Zkus mi popsat, jaká byla tvoje zkušenost s domácím násilím.

R: Jo, takže s manželem jsme ze začátku žili v pohodě a začalo to, jak jsem vlastně otěhotněla, tak on začal, jak kdyby se nevracet z práce. Byl v práci dýl a z práce hned chodil do hospody. A to se stupňovalo vlastně a hned po porodu, jak se Honzík narodil, tak potom on byl agresivní, protože chodil z práce pozdě a už vlastně chodil opilý, tak mu třeba vadilo… vzbudil mě v noci a vadilo mu, že třeba není navařené teplé jídlo ve 2 ráno mu vadilo, takže mě vytáhl z postele. Fyzicky mě napadl, tak pak už jsem měla strach o Honzíka, kdyby náhodou ho vzal do ruky, aby mu něco neudělal, a tak dále. A když poprvé to udělal, když mě teda fyzicky napadl, tak se mi omluvil, strašně toho litoval a že už se to víckrát nestane. A pak se to vždycky stalo znovu a znovu a vždycky to bylo jak kdyby horší. On už se pak za to ani neomlouval. Už mu to bylo jak kdyby jedno. Já jsem si myslela napřed ze začátku, že jako to přejde, že on je třeba nervózní z něčeho z práce a tak. Já jsem byla sama na mateřské. Jako víceméně jsme byli s Honzíkem sami doma. On chodil do té práce nebo do té hospody že, takže chodil věčně opilý. No, a jak se to začalo stupňovat a jednoho krásného dne to dotáhl tak daleko, že vlastně mě shodil na stůl a já jsem na chvilku ztratila vědomí a Honzík pobíhal po chodbě a ťukal na dveře, že maminka umřela. Takže to už byla poslední vlastně kapka, tak to jsem se na tajňačku sbalila, sbalila jsem Honzu, důležité věci, oblečení, a tak a utekla jsem. Nebo utekla… odstěhovala jsem se k našim rodičům na Trávníky. Tam jsem byla a podala jsem žádost o rozvod. Akorát s tím, že mě bil, tak jsem nikde nebyla. Ani u doktorky, ani jsem to nenahlásila na policii, protože jak kdyby ta žena se za to stydí. Ty se vlastně za to stydíš, že za to můžeš ty, protože on nejenom fyzicky, ale

i psychicky tě týrá. On ti říká, že za nic nestojíš jo, že jsi škaredá a tak dále po porodu a kdesi cosi. Takže vlastně já jsem měla i to, že jsem se ho bála nejen fyzicky, ale i psychicky mě úplně zdeptal, takže já jsem nebyla u doktorky. Já jsem třeba měla modřiny a když se mě někdo zeptal, tak jsem řekla, že jsem třeba spadla z kola jo nebo tak. Takže nikdo… Vlastně poprvé když se to naši dozvěděli, oni nevěděli, proč jsem tam utekla. Tak jsem mamce řekla, že teda mě bije. Tak ona řekla, že jsem měla odejít hned, ale to prostě… kdo to nezažije, tak to neví jo, že prostě odejdeš. No, a potom vlastně, jak jsem bydlela u těch našich rok, tak ten rozvod probíhal, že za rok si nás zavolali. Řekli, že nesplňujeme už vlastně účel rodiny a okamžitě nás na to první stání rozvedli. Ale do té doby, než ten rozvod proběhl, tak on pořád jezdil a vyhrožoval nám jo, že si mě všude najde, že mu neseberu dítě a tak dále. Takže… Potom… potom už to bylo fajn. Po tom rozvodu už byl klid.

V: Takže to byla taková čára za tím pro něj, že po rozvodu už byl klid jo?

R: Přesně tak, že se to ukončilo. On už vlastně pak ani neměl zájem o Honzíka. On když se opil, tak on vůbec třeba si ho na víkendy nebral. Že jak kdyby chtěl s ním ten kontakt nějaký mít nebo tak.

V: A to jsi měla jenom Honzíka nebo už i Lucinku?

R: Jenom Honzíka.

V: A jak často tě tvůj manžel vlastně napadal?

R: To je těžko takto říct, ale… když poprvé, když mě napadl, tak potom strašně dlouho nic. Takže já jsem si myslela, že to skončilo, že to bylo jenom, že byl moc opilý. Ale pak se to stupňovalo. To bylo třeba klidně jednou týdně. No podle toho, jak měl ten alkohol v sobě no.

V: Takže on ti ubližoval jenom, když byl opilý?

R: Ano. ano, ale to byl skoro pořád. Víš to je právě to. (ironický smích)

V: A jaký byl nejčastější důvod toho napadení? Bylo to teda vždycky když byl opilý, ale co ho vyprovokovalo k tomu, aby ti ublížil?

R: Takže buďto, jak jsem říkala, že třeba přišel domů, neměl teplé jídlo ve 2 hodiny ráno nebo podle něho bylo špatně uklizené. On si vždycky našel takový důvod, který vlastně nebyl důvod, jo. Co celý den děláš na mateřské, že si sama s děckem a nic neděláš a tak dále... spíš tohle. On žádný jiný důvod neměl, že třeba bych si našla někoho jiného nebo tam nebyl žádný takový důvod.

V: A jak si za toto jeho chování reagovala?

R: Tak já jsem se snažila vlastně se spíš ochránit, než abych ho napadla nebo tak. Spíš jsem se jako chránila, a hlavně toho Honzíka rychle víš jako si vzít k sobě anebo utéct. Několikrát jsem utekla z domu před ním a tak.

V: A pak ses zvrátila?

R: No pak jsem se vrátila. Já jsem se vrátila a on už zas doma nebyl.

V: Takže on byl pořád v hospodě teda?

R: Ano, ano.

V: A co tě drželo u něj?

R: No právě mně drželo to, že neměla jsem, jak kdyby kam s tím dítětem jít. Já jsem věděla, že můžu jít k rodičům, ale pořád jsem nechtěla, jak kdyby to rychle vzdát. Pořád jsem si říkala, že se to zlepší. A potom jsem měla možnost jít do toho domu, kam chodí ty ohrožené matky s dítětem, kam chodí… ano do azylového domu. Ale to jsem taky moc nechtěla…

vlastně ten Honzík tam měl všechno k životu, co potřebuje. Jenomže pak jsem si uvědomila, to měl vlastně 3 roky… a to jsem si uvědomila, že on už to vnímá. Že on už třeba vidí jo, že on je na mě zlý nebo že křičí. A to dítě to strašně vnímá, tak i kvůli tomu jsem odešla. Aby on v tom nežil. Víš to on by si… (malá odmlka)

V: Ano, to chápu. A ještě mi prosím zkus trochu víc popsat ten váš vztah klidně od začátku, kdy jste se seznámili, a tak.

R: Jo, my jsme se vlastně seznámili, začali jsme spolu chodit a on byl furt v pohodě. On je vlastně starší ode mě o 7 let, ale pořád byl v pohodě. Akorát pozpátku, když si na to vzpomenu, tak tam ty náznaky byly. Že když měl alkohol, tak že byl agresor, jako agresivní jo. Tam ty náznaky byly, ale já jsem je neviděla, protože já jsem byla zamilovaná. Za normálního stavu, když byl střízlivý, tak on byl fakt hodný, pozorný a všechno. Ale potom jsem vlastně pozpátku, jak to můžu říct, tak teprve potom jsem si všimla, že je agresivní nebo když někde sedí, že s někým… nebo že chtěl někoho napadnout jo, že byl agresor i na ty ostatní chlapy. Že se třeba na mě někdo podíval a tak…. Ale to si předtím… jako to si nevšimneš. Potom vlastně jsme spolu chodili, pak už byl Honzík na cestě, takže jsme se vlastně vzali. To už jsem čekala Honzíka a to, jak jsem říkala, to pak se začalo… když jsem byla těhotná, tak pak se to začalo, jak kdyby hroutit místo toho, aby, když čekají dva lidé miminko, tak aby k sobě byli milí a všechno se odehrávalo v pěkném, tak on to spíš hrotil opačně.

V: Takže on tě poprvé uhodil, když jsi byla těhotná?

R: No, on mě, jak kdyby neuhodil, ale byl na mě zlý. Jako křičel na mě, byl agresivní, ale uhodil mě až potom. Až po porodu.

V: A jak si myslíš, že domácí násilí ovlivnilo tvůj tehdejší denní život?

R: No… to je pravda, vlastně já jsem se nechtěla s nikým stýkat, protože jsem měla strach, takže jsme byli pořád sami s Honzíkem. Měla jsem jenom jednu nejlepší kamarádku a s tou jsme se stýkaly. Ona měla taky chlapečka, takže s tou jsme se vídaly často, ale že bych takhle měla nějakou větší partii třeba maminek, nebo že bysme se… takto ne, to nebylo. A kdyžtak on třeba měl kamarády a on si je spíš vodil k nám. On si spíš dělal takové ty domácí pařbičky a tam jsem musela obsluhovat a prostě dělat chlebíčky, a tak jo, to jsem byla vlastně taková služka.

V: A když tvůj manžel nebyl opilý, byl teda hodný na vás?

R: No když nebyl, tak jo. Třeba šel s náma na procházku nebo na výlet jo, ale to bylo strašně málo. Na prstech jedné ruky bys to spočítala.

V: Jo, takže to vyvolával ten alkohol?

R: Alkohol. Ano, ano a když byly třeba víkendy, tak řekl, že na nás nemá čas. Tak já jsem řekla, že jedu k našim. Ty víkendy jsem strávila u našich na chalupě, že jsem mohla aspoň tak odjet, a abych nemusela tam s ním být dál. Přes ten týden to se nedalo utéct nikam.

V: Jak dlouho to vlastně trvalo celé?

R: My jsme vlastně odešli…počkej, já jsem odešla… honzík měl ty 3 roky. 3 roky… v 25… 19… 3… no, ne já jsem s ním byla dýl. Honzík měl 3 roky, Honík, když měl 5, jsme odešli. Hm… Já jsem se rozváděla v 25, takže Honzík měl 5 let. No v 19 jsem se vdávala. Ano a vydržela jsem to tak dlouho jo. Ale to už bylo fakt na hraně. To už jako… Ale nedivím se těm ženám, kterým všichni říkají, že by měly jít hned jako pryč od manžela jo nebo něco takového, když jsou napadené. Ale já se jim nedivím. Ony mají strach, on v nich vybuduje ten agresor takový strach… Ony mají strach o sebe a o své dítě anebo když vyhrožuje, že si ju všude najde, že si ju podá, že ju nahlásí na sociálce, že přijde o dítě, tak ty ženy mají

strach. Ten strach je… nejvíc co může být ten strach. Ona už nemá strach, že ju zbije. Ona má strach, že když odejde, tak že se jí stane něco horšího. To je to.

V: Asi to té ženě hodně sníží sebevědomí že?

R: Ano, ano no….

V: Takže když teda ten Honzík běhal a říkal, že maminka je mrtvá, takto už byla poslední kapka jo?

R: Ano, ano, ano, ano. Akorát jsem vlastně nemohla… Hmmm Já jsem chtěla s ním všechno vyřešit po dobrém. Řekla jsem mu, že se rozvedeme a on s tím nesouhlasil. Řekl, že to radši by mě něco udělal, než aby vlastně se rozvedl, a že ho nepřipravím o kluka, protože tehdy ty soudy vlastně byly tak, že málokdy vyhrál ten soud otec. To by ta matka musela být strašně jo špatná taky… ona by musela pít a já nevím, co všechno, aby té mamince odebrali to dítě. U nás to bylo opačně. U nás to bylo tak, že on pil, takže on věděl, že to dítě by nikdy nedostal, že já bych s ním byla, ale já jsem se chtěla domluvit, že ho může vídat a všechno jo, bude mi platit alimenty. Nechtěl, takže já jsem to musela udělat na tajňačku a rychle! Když byl v práci, rychle si všechno pobalit. Měla jsem kamarády, ti dojeli s dodávkou, naházeli jsme tam Honzíkovu postýlku, všechny věci jo, jinak jsem tam nechala pračku, ledničku… Mě to nezajímalo. Hlavně naše oblečení, pro Honzíka co nejvíc věcí. Odjeli jsme. On, jak to zjistil, tak samozřejmě volal k našim. Mamka řekla, že jsem tam a že už se nevrátím a že jsem podala tu žádost o rozvod, ať se s tím smíří prostě. A on potom začal vyhrožovat. Buďto telefonem nebo tam jezdil. Celý ten rok vlastně jsem…Hm… (krátká odmlka)

V: A udělal ti potom ještě něco?

R: Ne, ne, pak už ne, pak už ne. On už se jenom upíjel, pak už ne. Ne, ne, naštěstí ne. Musím zaklepat… ne zaklepej, zaklepej, naštěstí ne. To už prostě Honzík tam začal chodit do školky

a já jsem tam měla vlastně… jsem chvilku bydlela u našich, pak babička tam měla garsonku, takže jsem se přestěhovala s Honzíkem na tu garsonku po babičce. A naši mně hrozně pomáhali, kdyžtak Honzíka třeba vodila do školky, abych já mohla do nějaké práce chodit, a když jsem si chtěla někam zajít, protože jsem získala nové přátele, tak mě pohlídali Honzíka, abych mohla mezi lidi, abych prostě se nějak dostala zase víš… do té společnosti zařadila.

V: Jak dlouho ti to vlastně trvalo dát se dohromady?

R: No, já si myslím, že rok a něco. No, no… A vlastně pak Honzík začal chodit do školy tam… jo, no. Ano.

V: A kdo ti byl celou tu dobu největší oporou?

R: Celou tu dobu nejvíc ti moji rodiče. Jo. Měla jsem i kamarády jo, měla jsem jako manželský pár, takové kamarády, a ti mi zas pomáhali v těch jiných věcech. Třeba, že jsem tam mohla jít s Honzíkem. Oni měli taky dvě děti jo, že si on tam s nima mohl pohrát, že jsem s nima mohla jet na výlet, ale ti naši mě drželi nad vodou. Jak finančně mně pomohli, tak prostě mě drželi psychicky. Nejvíc. Fakt nejvíc. To můžu poděkovat. Hm…

V: Když jsi mluvila o tom azylovém domě, napadla tě v tu dobu ještě nějaká jiná možnost?

R: V tu dobu ještě mě napadlo, že bych mohla jít k té kamarádce. Jenomže to je takové strašně těžké někomu jít. Víš proč? Protože tě napadne vždycky, co když on tam dojde a bude dělat jo, bude agresivní i na tu rodinu nebo na tu moji kamarádku, tak to bych se bála někomu takhle udělat. Ublíží někomu, aniž bych to já chtěla. Tyhle 2 věci to mě napadly, no… to jo, to určitě. A nevím, jestli tehdy to bylo… jestli tehdy to bylo, že mohli toho, když zavoláš na veřejnou bezpečnost, tak jestli toho agresora můžou vykázat z bytu. Dneska už to tak je, že ho můžou i na několik dní, že se nesmí přiblížit, ale tehdy mám pocit, že mu

jenom domluvili. A pokud nemělas od doktorky vlastně, že tě zbil nějaké ty papíry, abys mohla jít k soudu, tak to oni vůbec neřešili.

V: Takže jsi to ohlásila?

R: Ne, ne, ne já ne. Ale kdybych i to ohlásila, víš tak stejně to jako… Jednou u nás byli policajti. A to bylo tehdy, když vlastně on byl opilý, Honzík spal a on mě vyhodil v noční košili za dveře a já jsem se nemohla dostat zpátky do bytu a viděla jsem, že ten Honzík tam je. Tak jsem utíkala a klepala jsem na dveře. Tam u sousedky, ta měla telefon, tak jsme zavolaly na policii, oni přijeli a klepali na dveře ať otevře, že tam mám syna, ale on mě nechtěl pustit a potom když viděl, že jsou tam policie, tak teda otevřel, pustil mě tam a já jsem řekla, že se bojím, že mě napadne a oni řekli, že až vás napadne, tak zase zavolejte. Takže to bylo vyřešené.

V: Ale Honzíkovi nikdy nic neudělal, že?

R: Ne, Honzíkovi ne. Naštěstí ne.

V: Jak se k němu choval?

R: On ho měl rád. Já si myslím, že ho měl rád, akorát jako nějak se mu nevěnoval jako otec. Třeba víc pro něho udělal můj tatínek, který jakoby, mu dával ty chlapské vzory. Víš takové ty nebo jak byl větší, tak ho učil těm chlapským… já nevím zatloukat hřebíčky a takové ty věci… opravářské věci, a to. On se k němu nikdy takhle neměl. A vlastně teďka když to můžu tak říct, když už je Honzík dospělý, tak on ho vydědil. Mě vůbec nejde o to dědictví, že ho vydědil, ale spíš on ho ze svého života úplně vystřihl, a když za ním Honzík jezdil, chtěl mu popřát na narozky nebo na Vánoce, cokoli… Tak on ho prostě protože byl zase opilý že, tak on ho prostě vyhodil z bytu a jak kdyby nebyl jeho, takže můj syn řekl, že už

vlastně nemá taťku. On ho úplně odstranil. (Krátká odmlka – respondentka se dívá do země, a asi přemýšlí)

V: Zkus mi prosím ještě trošku popsat ten váš společný život. Jestli jste třeba měli nějaké společné zájmy, kolik času jste spolu přes den strávili a tak.

R: To je právě to, že on třeba kdyby… kdyby normálně fungoval, že by z práce přišel domů na oběd nebo já nevím, kdyby chodil normálně z práce, pak si zašel na pivo… Tak to chlapi dělají. Proti tomu já bych nic neměla že… ale tím, že on odejde ráno, vrátí se ti v noci nebo nad ránem, teďka tě vytáhne z postele a řeší problémy, které se mají řešit přes den, že nemáš teplé jídlo, když mu to ohřeješ, tak talířek ti hodí na zeď, že je to zas moc ohřáté a takové věci. On dělal takové hrůzy. Až tak. A když jsme třeba, což někdy bylo, tak on měl chalupu na Vsetíně, tak tam jsme taky jezdili, když byl Honzík malý. Ale zase to bylo to, že my jsme tam přijeli, on se hned opil a stejně jsem tam s tím Honzou byla jak kdyby sama. Víš, jsme si spolu hráli, a tak.

V: A co on tam dělal na té chatě, když byl opilý teda?

R: On šel buď do hospody nebo se opil, lehl si, a bylo to vyřízené. Takže takové… ne ten alkohol, já si myslím, že ten alkohol… hodně s ním zakýval. On je vlastně bych řekla, že alkoholik. Fakt závislý už no.

V: A když jste se potkali, tak s alkoholem problém ještě neměl teda?

R: Ne, právě že když jsme se potkali, tak buďto to bylo tak, že já jsem to neviděla, anebo ještě to nebylo v takové míře. Že on to dotáhl, jako že takhle… dokázal to ukočírovat, že přes ten týden nepil. A o tom víkendu, když jsme někam šli, tak ti nebylo divné, že pije. Že když jdeš na diskotéku, tak přece pijou všichni skoro že, tak ti nebylo divné, že u baru si něco dá a přes týden jsme fungovali normálně. Takže to potom se začalo, a ještě možná to

bylo podmíněné tím, protože on přišel o práci. Pracoval a potom přišel o práci a musel nebo musel… on chtěl začít jako podnikatel, takže on začal dělat vlastně podnikat a mu se možná ani moc nedařilo, takže to taky všechno k tomu zapadá. I když mně peníze vlastně skoro žádné nedával. Třeba mi dal 200 Kč na týden. Jo, na týden na nákup a jednoho krásného dne jsem chtěla vyprat věci, tak jsem převracela prostě ve skříni věci… koženou bundu nepereš, ale tak se díváš do kapes, jestli tam nejsou kapesníky nebo tak a měl tam srolovanou ruličku tisícovek. Pěkně zagumičkovanou. Ale mě dával dvě stovky. Já už pak ani nevím, kam chodil. Do kterých nočních podniků nebo kam, to už… mě už to pak vlastně bylo jedno. Já už jsem chtěla jenom přežít. Prostě fakt a odejít.

V: A kdy se vlastně s ním všechno zhoršilo? Myslím kdy se začal vracet domů pozdě a víc pít.

R: Tak já si myslím, že po těch třech letech. Jak měl Honzík 3 roky no. Jo, no. 2, 3 tak nějak se to lámalo, no. On už **v**lastně začal chodit jo, začal mluvit paráda jo, prostě… nejvíc, kdy tě to dítě potřebuje. Oba dva vlastně.

V: Do té doby on byl teda relativně v pohodě a pak to všechno začalo?

R: Jo, on do té doby, jak kdyby to nebylo tak moc vyhrotěné. Víš nebylo to tak jako napjaté, ale pak už jak kdyby na denním pořádku. Já už jsem jako by nečekala každý den, že by došel v pohodě. Já už jsem se každý den třepala a čekala jsem, kdy se ozvou jako v zámku klíč. Já už každý večer, když jsem ulehla, tak jsem se klepala. Prostě už se bála.

V: A tys chodila do práce tehdy nebo ne?

R: Ne, to jsem byla na mateřské. Já jsem byla do čtyř let na mateřské a pak jsem začala při té mateřské dělat domácí výrobu ty rámy a pasparty, takže jsem si přivydělávala při té mateřské a on vlastně po tomto začal podnikat no. Ale já, jak už jsem se odstěhovala k našim,

tak už jsem to nedělala. Já už jsem pak začala chodit normálně. Jsem si našla v práci, napřed brigádu. Mamka mi hlídala vždycky na chvilku Honzíka nebo byl ve školce, ona mi ho vyzvedla…. Střídaly jsme se, abych mohla na brigádu a pak už jsem si našla práci.

R: Třeba jak když hmm jsem se už odstěhovala a už vlastně se jak kdyby, tak uklidníš, je jasné, že já jsem si získala s těma nervama, tak já jsem si vypracovala, že jsem měla zánět žlučníku. Takže mě vlastně vzali žlučník, protože buďto je žlučník, jakože tam máš z jídla žlučníkové kameny a ta dále. ale mně řekl doktor, že to mám vyloženě z nervů, z nervového původu, takže mi vzali žlučník. No, a já jsem se pak jako u našich uklidnila, takže tím pádem už jsem se na to dívala jinak a chtěla jsem právě založit nějakou takovou stranu ohrožených žen, ale já jsem to nikdy nedotáhla do konce prostě. Já jsem chtěla založit, já jsem se chtěla taky prostě napojit se na některé ženy, abych taky prostě nějaký takový klub, aby se ty holky nebály, abych jim řekla svoje zkušenosti, aby se nebály fakt odejít dřív, než jsem odešla já, protože některým se může stát něco horšího, že. Třeba jak mě taky shodil a byla jsem v bezvědomí chvilku, tak kdo ví, co by se stalo dál. On už pak jako…. on už pak necítí tu sílu jo, to už když tě drží pod krkem nebo on už vlastně neví no. A já zase kdybych se bránila, tak v sebeobraně nevíš, co můžeš udělat. To si pamatuju, že jsem fakt tedy chtěla, že jsem toho byla tak plná, že jsem to chtěla někomu říct. Takže su ráda, že to můžu říct tobě.

V: Já jsem taky moc ráda, že si o tom můžeme popovídat. Zkus mi prosím tě ještě popsat víc ty napadení. Co všechno ti vlastně udělal?

R: No tak, když mě třeba vytáhl z postele, tak mě za vlasy vytáhl z postele na zem, buďto mě poliskal nebo mě kopal do břicha, takže to se skrčíš do klubíčka… do zad ti kopal jo, prostě tím, že já jsem tehdy ještě byla hubená a vážila jsem 55 kilo, tak on se mnou házel jak s papírem. Tak spíš takhle. On totiž ví, že ženská se nebude bránit. Ty se… ty se nemáš jak bránit. Pěstma se neubráníš nic proti chlapovi nemáš šanci jo, on mi vzal jednou rukou

mě takhle držel obě ruce (respondentka názorně ukazuje ruce) a já jsem byla nad zemí. On prostě… takové násilí. Takhle… on mě neznásilnil, jakože by šel po tom, že by mě znásilňoval. To ne. On mě prostě fyzicky napadl a nevěděl, jakože kdy má skončit. Až už jsem… musel jsem dělat, jakože vůbec se nehýbat nic a až odešel, tak jsem prostě se zbrchla a třeba jsem se zamkla v pokojíčku aji s Honzíkem víš… Takže tak.

V: A Honzík to teeda všechno viděl?

R: Ne, naštěstí všechno ne. Ale právě až mu byly ty 3 roky, tak jak na mě křičel, tak on otevřel na škvírku pokojíček a až byl dospělý, tak pak mi to řekl, a to mě hrozně bolí. Řekl: „maminko, já jsem viděl tatínka, jak ležíš na zemi a on nad tebou stojí a jak tě bije". Takže to úplně… a to v tom, když si to pamatuje jako dospělý, tak to v tom dítěti zůstalo, a to mě strašně vadí, to mě úplně… to jsem nechtěla nikdy víš, aby toto… Aby to věděl. A potom vlastně on čím víc rostl, tak vždycky bylo - Já to taťkovi jednou vrátím. Tak, jak on ti ubližoval. Já mu něco udělám. Já říkám: „Honzi, ne. To nemá smysl něco vracet. Vždycky to bude tvůj tatínek ať se děje, co děje. Ale já tě nebudu nutit, abys ho miloval, ale prostě neubližuj mu. To nic dobrého nepřinese, to nemá žádný smysl". On si ublíží sám a on dodneška pije, on dodneška prostě z něho je alkoholik. On už neví o světě podle mě, on se tam někde motá.

V: A jsi s ním ještě v kontaktu?

R: Ne, ne, vůbec. Od toho rozvodu vůbec jsme nebyli v kontaktu. Honzík ho párkrát navštívil v dospělosti na ty narozeniny a on ho vždycky vyhodil z domu, takže on už taky s ním… vymazal si telefon všechno, no tak vůbec ne. A já jedině tím, že tam bydlí moje ségra, v tom činžáku v prvním patře… A já, když k ní jedu na návštěvu, tak vždycky se dívám do toho třetího patra a úplně normálně tak mi buší srdce, že kdyby se tam třeba objevil ten jeho

obličej, tak já nevím, co. A když jdu k té ségře, tak vždycky normálně mám bušení srdce. A já jsem ju prosila, Ivo prosím tě, nestěhuj se do toho domu, nestěhuj se do toho domu. Tak já jí nemůžu bránit že. Ona tam měla za dobré peníze dobrý byt, tak se tam nastěhovala. A já, když jsem se to dozvěděla, já jsem byla z toho úplně vyřízená, no. Fakt úplně mi tlouklo srdce, to ti můžu říct.

V: Tohle trauma s tebou opravdu asi zůstane…

R: To se nedá nikdy vymazat. Akorát to, jak kdyby v tobě víš jako jde dozadu do pozadí a nemyslíš na to. Prostě už si tak jako… ale nikdy to nevymažeš. To nejde. Nevím teda, jak to mají ti agresoři, jak to má ten… ale asi nijak, když pije pořád alkohol, že je vypitý, tak asi nic no. V tom… v tom mozku už asi nic nemyslí. On v té hlavě nic nemá. Ale… nevím. Právě že když i ty ženy se brání, tak kolikrát si možná ublíží ještě víc, protože třeba ho něčím praští nebo ho bodnou a pak jak je to brané v sebeobraně, je to fakt těžké. Je.

V: A potom, jak jsi to sním ukončila, jak jsi to měla s muži? Myslím tím, jak se ti dařilo navazovat jak přátelské, tak milostné vztahy s muži? Jak jsi to měla s důvěrou k nim?

R: Jo, naštěstí jsem měla… jako měla jsem kamarády a když jsem měla potom ten další vztah, tak jsem samozřejmě to zrníčko strachu tam vždycky v tobě zůstane. Nebo když se začal pít alkohol, tak vždycky se bojíš a sleduješ ho jak kdyby o to víc. Jak kdyby o to víc jsi našponovaná anebo prostě jsi nedůvěřivá a pořád se bojíš, co bude, co bude, co bude. Takže je fakt, že už to zanechá na tobě takové malé následky, že si dáváš bacha. Že opravdu toho člověka sleduješ úplně pod mikroskopem a každého malého náznaku si všímáš, jestli jak se chová a tak. Že už prostě jsi strašně pozorná.

V: Takže kolik vztahů jsi vlastně měla potom?

R: (respondentka se upřímně rozesměje) Asi 4, ale ne vztahy. To spíš byly já bych řekla 2 takové kamarádské a 2 vztahy. Tak bych to řekla. No… ano, tak.

V: Jak dlouho už to je vlastně od té doby, kdy sis prošla domácím násilím?

R: V 25 jsem se rozvedla a je mi 56, takže 26 let.

V: A jak se vlastně cítíš, když se po takové době k tomu teď vracíš a vyprávíš mi o tom?

R: Jakože… můžu o tom úplně v klidu mluvit, nedělá mi to, jakože žádné jako že bych měla nějaké psychické trauma, to se nemusíš bát vůbec. Můžu o tom klidně mluvit, opravdu jako v klidu. No, a když se vrátím nebo když si to představím, spíš se tomu divím, že jsem to tak dlouho vydržela. Jako spíš teďka se tomu tak divím. Ale tehdy to bylo fakt jiné. A můžou ti radit… kdokoliv ti může radit odejdi nebo já nevím, prostě vykašli se na to, ale každý si to v sobě musí sám uspořádat a udělá to prostě až je na to odhodlaný. Až přesně víš, že jo, že to uděláš. A on napřed aji prosil. Napřed prosil, že na kolenách, že už nikdy, že ať se vrátím, jenomže já už jsem věděla, že to nebylo poprvé, že to už bylo po xkrát a pokaždé pak už ani neprosil a teď najednou, když odejdu, tak prosí. Ne, to už… Já jsem se bála, že mě jednou fakt by zabil a ten Honzík, co by dělal že, beze mě **s**ám s ním. Ne, v žádném případě.

V: Takže hlavní důvod tvého odchodu byl Honzík?

R: No, ano. Já bych to mohla říct tak, že kvůli Honzíkovi, ale samozřejmě jsem měla strach o svůj život, i kvůli sobě. Ale vždycky tak nějak mamina to cítí, jakože to dítě musí ochraňovat. Neříkám, že kdybych byla bez Honzíka, že se tam nechám umlátit, to asi ne. Možná, že bych i odešla dřív, to fakt nemůžu říct, ale tohle bylo vedené tak jako kvůli tomu Honzíkovi. Jo, ochránit za každou cenu. Opravdu.

V: A myslíš si, že toto trauma Honzíka nějak v dospělosti ovlivnilo?

R: Já se bojím, že on je takový uzavřený, ale možná má takovou povahu. Má teda přítelkyni, ale hrozně se podceňuje… hrozně. Ale nevím proč. Já jsem to v něm nikdy nebudovala nebo vždycky jsem říkala: Co chceš to dokážeš. Tak jsem ho podporovala, ale on se hrozně podceňuje a s tou přítelkyní jsou spolu docela dlouho, a když mě jednou řekl, že ten vztah vlastně on bere tak, že s ní je, protože už by si nikoho jiného nenašel, tak už mě to tak docela mrzí, že se tak strašně podceňuje. Víš, takže nevím, jestli si to odnesl, že něco nějaký následek nebo má takovou povahu. Je uzavřený do sebe strašně moc. No… je.

V: Ty jsi vlastně říkala, on se chtěl tomu svému tatínkovi pomstít že?

R: No, ale pak už to už to nechal. Naštěstí nikdy tam nejel, že by se mu nějak, že by mu nějak šel ublížit, naštěstí ne. Ho to přešlo. On pochopil, že to nemá cenu. Nebo si mu byl pochlubit, že má výbornou práci, super peníze a on mu řekl, že dělá kreténa za pár šupů jo, prostě ho úplně shodil. Cokoliv on mu řekl, čeho on dosáhl, tak on ho vždycky shodil. Ale já jsem s ním žila, takže spíš jako mě bral, jako že maminu, že jsem ho podporovala. Mu to spíš ublížilo, že dostal tu ránu, že prostě pořád chtěl mít taťku, ale on ho úplně odepsal… Tak to asi v něm zanechalo víš takový zátes.

V: To musí být pro to dítě opravdu těžké… Ale má štěstí, že má takovou maminku, jako jsi ty.

R: Jé děkuju, děkuju. (Respondentka se zasměje. Nejspíš ji to potěšilo)

V: Ještě mi zkus popsat vztah, ve kterém si myslíš, že jsi měla nejvíc zábrany a ve kterém jsi byla nejvíce ovlivněná tím, co se ti v minulost dělo.

R: No tak to byl ten vztah, z kterého vlastně mám Lucinku, no s tím jedním pánem. A s tím pánem vlastně nejsem, a to bylo vlastně taky, taky tam hrál vlastně alkohol roli, ale to bylo tak, že on byl výjimečný zase trenér… Ne takhle, on byl sportovec. Stala se mu věc s

kolenem, že byl na operaci, nemohl sportovat, tak začal být trenér a tím pádem, jak začal trénovat, tak trenéři se pořád scházeli. Každou neděli byly nějaké oslavy jo, nějaké výpitky a tak, takže u něho to byl vlastně taky alkohol. A to jsem mu řekla, že už mám špatné zkušenosti, tak ať si rozmyslí, jestli chce mě a Lucinku nebo já ho opustím, že s ním prostě nebudu. Že s tím alkoholem, jestli má nějaký problém, ale on zas nebyl agresivní, on spíš byl takový, že ho ten alkohol úplně utlumil. Úplně ale. Jako že nebyl vůbec, on si lehl a spal. Ale zase kluci mi ho dovedli úplně opilého bez peněz, že třeba propil celou výplatu jo. On zase mě vůbec nenapadal, neubližoval, ale on byl zas na druhou stranu. No, takže to bylo taky špatné. To byla taky špatná zkušenost, ale já už jsem na to byla prostě opravdu úplně alergická, a to vlastně bylo před povodní se Lucinka narodila… Po povodni my jsme spolu žili ve čtvrtdomku. Oba dva jsme se odstěhovali k rodičům a po té povodni já jsem řekla, že už se tam s ním nevrátím a že radši zůstanu sama s dvouma dětma, že už ho tam nechci, pokud nepůjde na léčení. Už jsem přímo řekla prostě, ať jde na léčení. On mi řekl, že není alkoholik, aby šel na léčení… Když se tak necítíš, v tom případě s náma žít nebudeš a prostě nebyl. Chodil si jenom pro Lucinku. Víceméně jeho maminka, babička, si chodila pro Lucinku, protože on byl zas napitý že. Takže tak. Takže druhý vztah vlastně taky špatné no.

V: Tys říkala, že už jsi na to byla více připravená, že?

R: Ano, už jsem prostě šla si za tím, že s tím člověkem nebudu. Už jsem věděla, že přesně co by mě čekalo. Co by to bylo za život jo, sice mně neubližuje, ale co z něho máš, když výplatu ti propije, pak leží doma a nic nedělá. Jako k čemu…. (Asi půl minuty odmlka) Ten alkohol ve všem hraje tak jakoby roli. No, a teď už mám manžela a jsem šťastná. (spokojeně se zasměje) Podzim života, má rád obě moje děti a je úplně super. Tak jsme se našli, my jsme si počkali. My jsme se hledali, až jsme se našli. A on má zase… on má, to bys s ním taky mohla někdy udělat rozhovor, on má zase opačný případ, že ho bila žena.

Přítelkyně mu ubližovala. Jsem říkala, ať přijede jo. Hm… jojo… To jako málokdy se vidí, že žena, jako spíš jako… jo, že chlap ženské, ale tohle…. Takže my jsme vlastně měli oba dva zkušenosti tady s tím, tak jsme se potkali a my jsme jak kdyby podobní i povahama a vždycky… většinou se teda říká, že se přitahují protiklady, ale my jsme jak kdyby stejně a nám to vůbec nevadí. Jako my si prostě žijeme úplně v pohodě.

V: Tak jste se opravdu hledali, až jste se našli.

R: Ano, ano, my jsme si na sebe počkali jo, jo jo, jsem strašně šťastná. Fakt jo.

V: A jemu jsi důvěřovala už od začátku nebo to taky nějaký čas trvalo, než jsi k němu našla důvěru?

R: Ano, mu ano. To bylo zvláštní… Z něho jsem cítila úplně takový klid a pohodu a hlavně, že on se hned poprvé staral o moje děcka… jakoby, hned se ptal na všechno. Lucinka tehdy byla na dovolené s babičkou, ona se vrátila, on už pro ni měl kytku, bonboniéru, představil se, že já jsem přítel tvojí maminky, tak jako fakt byl úžasný. Od prvopočátku. Ne, že bere jenom mě a na děcka kašle. Ne, vždycky jako fakt pro ně by taky udělal první, poslední.

V: Takže tohle v tobě vzbudilo tu důvěru, ten zájem o tvé děti?

R: Jo, jo, ano.

V: A v těch předchozích vztazích to tak nebylo?

R: To jo, to taky bylo. Ale tam to bylo takové vlažné. Tam to nebylo takové…hm…Tam to bylo jiné no. A možná i tím je to, že už jsme starší víš, že už máme jak kdyby ten život takový… ty věci za sebou, takže my už to máme oba dva jak kdyby už víme, co chcem, že. Tehdy pořád něco hledáš nebo tak. Já jsem se hlavně bála, ať to nedopadne tak, jak poprvé

a no vidíš a podruhé to dopadlo podobně. Ale naštěstí Lucinku mám, ta je výborná. Nelituju toho… nelituju, nelituju. Ne, ne vůbec.

V: A zkus mi prosím ještě trochu víc popsat, jak ses cítila v těch dalších vztazích. Tys mi k tomu už něco řekla, ale kdybys si ještě na něco vzpomněla, zkus to ještě rozvést.

R: Hlavně když třeba tě někdo osloví nebo já jsem hlavně měla víc kamarádů a kamarádek. Jako my jsme chodili velká partia, takže nepřipustila jsem si hned jakože někoho k tělu nebo tak. Nebo potom, když už jsem byla sama dlooouho s Honzíkem, tak už potom ti přátelé jak kdyby ti tak v uvozovkách dohazujou nebo že ví, že ten člověk je takový, takže ví jo. Takhle vlastně jsme se seznámili s Renďou, že ti naši přátelé, ti rybáři, věděli, jakou on má povahu, co si prožil v životě, a to samé o mně. Oni nás tak nenápadně dali dohromady, že jsme spolu dělali tu pohádku pro děti, ty Piráty z Karibiku, a tam jsme se seznámili a pak jsme začali spolu jakože chodit a tak no. Takže taky mě občas nenápadně někoho dohodili, ale když to necítíš hned, jako cítíš strach, tak to nemělo žádný smysl. Tak buď jsme byli kamarádi nebo úplně jsem se na to vykašlala. To vůbec.

V: Jo, takže jsi byla taková ostražitější.

R: Ano, ano. Určitě, určitě. Ne, jak ti říkám, tam s tím tatínkem od té Lucinky, tak tam to bylo jasné, že ten alkohol tam hraje roli, a to jsem taky čekala, co z toho, a to nemělo smysl dál táhnout. To by stejně nedopadlo dobře. Dneska ten tatínek od Lucinky má svou rodinu, má 2 děti, je ženatý a nepije alkohol, protože dopadl tak špatně, že bere tolik prášků, že kdyby si dal jenom malé pivo, tak by ho to sejmulo. Takže stejně dopadl špatně. V uvozovkách jakože. Takže tak.

V: Dobře. A je ještě něco, co bys chtěla říct?

R: Hlavně fakt jako… ty ženy nějak podpořit no. Aby se nebály, aby se ani nebály jít k té doktorce, prostě opravdu to říct. Protože i u toho soudu oni se ptají, jestli ti fyzicky manžel ubližoval, jestli tě napadal. Když to řekneš, oni si to zapíšou jo, můžou ti věřit nebo nemusí. Máte nějaké papíry od doktorky? Nějaké… ne, nemám. Jako napsali to tam, možná k tomu byl nějaký… jakože přihlíželi k tomu, ale tam bylo jasné, že když rok od sebe žijeme, tak nás rozvedli na první stání, ale prostě opravdu ty holky dneska už kor v dnešní době. Navíc ti policajti ho můžou klidně vykázat na několik dní a on nesmí se přiblížit. Jo, ono si pak může ty věci pořešit, takže fakt se nebát. V té mojí době, když jsem to měla já, to nebylo tak jednoduché. Fakt ne.

V: Počkej, takže vy jste rok žili od sebe a až potom jste se rozvedli?

R: Ano, ano.

V: Aha, takže on to podepsal taky až za ten rok?

R: Ano, přesně tak. On mi to celou dobu nechtěl podepsat. Ano, ano.

V: A jak ti třeba během toho roku vyhrožoval?

R: Řekl, že nás z tama dostane a když ne mě, tak aspoň Honzíka že si odvede, jo. Že všem ublíží. Hlavně, ať dostane toho Honzíka. Mu šlo vlastně jenom o to, jako si ho vzít. On ani… on ani nechtěl vlastně mě. Kdyby třeba řekl já tě mám rád, vrať se mi nebo něco. Takového nic neproběhlo. On jenom vyhrožoval, že prostě chce toho Honzu zpátky, že ublíží všem a hlavně toho Honzíka, že si odveze, no.

V: Měla jsi to opravdu těžké…

R: A mají to ještě těžší. Jsou různé případy. (krátká odmlka) A hlavně holky, nebojte se! Nebojte se, fakt jděte za tím a prostě za tím svým. Opravdu, nebát se.

V: Dobře. Děkuju ti moc, že jsme spolu mohly udělat tento rozhovor. Jsi opravdu silná, že jsi to všechno zvládla, a ještě o tom zvládáš se mnou mluvit.

R: Vůbec nemáš za nic Peti.